Тошкент оқшоми

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 68 (8.652) ◆ 1995 йил 14 июнь, чоршанба ◆ Сотувда эркин нархда

Бугунги кун «То» «То» нафаси

МАМЛАКАТИМИЗДА

❑ Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Фармони билан Навоий кон-металлургия комбинати янги 3-гидрометаллургия заводини қуриш ва муддатидан илгари фойдаланишга топширишда алоҳида ўрнак кўрсатган бир қанча корхона ва қурилиш ташкилотлари ишчи ва хизматчилари «Шуҳрат» медали, фахрий унвонлар ва фахрий ёрлиқлар билан мукофотландилар.

❑ Вазирлар Маҳкамасида «Ўзбекистон темир йўллари» давлат акциядорлик компаниясидаги ишларнинг аҳволи муҳокама этилди.

❑ Ўтган куни Вазирлар Маҳкамаси ижтимоий ривожланиш, фан, маданият ва техника мажмуалари, шунингдек туризмни ривожлантириш бўйича идоралараро кенгашнинг қўшма йиғилишида болаларнинг ёзги соғломлаштириш мавсумини ўтказиш, санитария-эпидемиология хизматини янада яхшилаш, сайёҳликни ривожлантириш масалалари муҳокама этилди.

❑ Фанлар академиясининг 8 июнда бўлиб ўтган умумий мажлисида Фанлар академиясига 33 нафар ҳақиқий аъзо (академик)лар ҳамда 5 нафар мухбир-аъзолар сайланди.

❑ Тошкентда Ўзбекистон ва Тожикистон миллий олимпия қўмиталари ўртасида ҳамкорлик тўғрисида шартнома имзоланди.

❑ Кеча Валюта биржасида бўлиб ўтган савдода 14 июндан эътиборан 1 АҚШ долларининг сотиб олиш ва сотиш тижорат қиймати 28 сўм 90 тийин қилиб белгиланди.

ҲАМДЎСТЛИКДА

❑ Туркия Президенти Сулаймон Демирэл расмий ташриф билан Олмаотада бўлиб, Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоев билан музокаралар ўтказди.

❑ Украина Президенти ва парламенти ўртасида имзоланган конституциявий шартномага мувофиқ ҳокимият бу икки тармоғининг мақоми ва ваколатлари белгилаб олинди. Шунга кўра 28 июнда мамлакатда давлат раҳбари ва Олий Кенгашга ишонч масаласида ўтказилиши мўлжалланган референдум бекор қилинди.

❑ Молдова билан Туркманистон ўртасида эришилган аҳдлашувга мувофиқ Туркманистондан, Туркия, Болгария ва Руминияга газ қувури Молдова ҳудудидан ўтадиган бўлди.

❑ Россия федерал кучлари дудаевчиларнинг сўнгги истеҳкоми — Шатойни эгалладилар. Баъзи манбалар хабарларига кўра Шатой учун бўлган жангларда генерал Жохар Дудаев ярадор бўлган.

ХОРИЖДА

❑ Эртага Канаданинг Галифакс шаҳрида Ғарбнинг тараққий этган етти давлати раҳбарининг навбатдаги учрашуви очилади. Унда Россия Президенти ҳам иштирок этади.

❑ Босния серблари БМТ тинчликни сақлаш кучлари ҳарбий хизматчиларидан гаровга олинган яна 130 кишини озод қилдилар. Гаровга олинган сўнгги 14 ҳарбий хизматчи яқин вақт ичида озод этилиши маълум қилинди.

❑ Сўнгги кунларда Покистонда ҳарорат 45-48 даражага кўтарилди. Бунинг оқибатида 150 нафарга яқин киши ҳалок бўлди. Ҳиндистонда ҳам жазирамадан икки ҳафта ичида 167 киши ҳалок бўлди.

СУРАТДА: қабул пайти. Р. Жуманиёзов (ЎзА) тасвирга олган.

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

13 июнь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Япониянинг хорижий иқтисодий ҳамкорлик жамғармаси президенти Акира Нишигаки бошчилигидаги делегация аъзоларини қабул қилди.

Мамлакатимиз раҳбари меҳмонларни Ўзбекистондаги бозор иқтисодиёти муносабатларини шакллантириш жараёни билан таништирар экан, ислоҳотларнинг иккинчи босқичидаги муҳим йўналишлар — хусусийлаштириш, пул қадрсизланишининг олдини олиш ҳамда миллий валютанинг қудратини ошириш, иқтисодий тизимни тубдан янгилаш борасида амалга оширилаётган тадбирларга алоҳида тўхталди.

Акира Нишигаки ҳукумат ташкилоти бўлган ўзининг жамғармаси Ўзбекистонда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотларга амалий кўмак беришга, жумладан, телекоммуникацияни ривожлантириш лойиҳаси учун узоқ муддатли кредит ажратишга тайёрлигини билдирди. Ушбу кредит Марказий Осиё мамлакатлари орасида биринчи бўлиб Ўзбекистонга берилмоқда ва бу келгуси ҳамкорлигимиз учун муҳим омил бўлади, дея таъкидлади у.

Суҳбат чоғида транспорт, сайёҳлик ва қишлоқ хўжалиги соҳаларида ҳам узоқ муддатли ҳамкорлик алоқаларини ўрнатиш ҳақида фикрлашиб олинди.

Қабул маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосарлари Ў. Султонов, Б. Ҳамидов ва бошқа расмий кишилар иштирок этди.

Қабул чоғида Япониянинг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Укеру Магосаки ҳозир бўлди.

(ЎзА)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

ДАВЛАТ МУЛКИ БЎЛГАН КОРХОНАЛАРНИ АКЦИЯЛАШТИРИШНИ ЖАДАЛЛАШТИРИШ ВА ҚИММАТЛИ ҚОҒОЗЛАР БОЗОРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон давлат корхоналарини очиқ турдаги акционерлик жамиятларига айлантириш суръатларини жадаллаштиришни амалга оширишга имкон берадиган норматив-ҳуқуқий база яратилди. Ҳукумат томонидан давлат хусусийлаштириш дастури тасдиқланган, унда қонунда белгиланган ёндошувлар аниқлаштирилган, мақсадлар, устиворликлар белгиланган, тармоқлар ва ҳудудлар бўйича хусусийлаштиришга доир топшириқлар берилган.

Ҳозирги вақтга келиб республикада уч мингдан кўпроқ давлат корхоналари акциялаштирилган. Ушбу жараёнлар «Ўзбекенгилсаноат», «Ўзгўштсутсаноат» уюшмаларида, шунингдек Андижон, Самарқанд вилоятларида ва Тошкент шаҳрида фаол амалга оширилмоқда. Бир қатор акциялаштирилган корхоналарнинг ҳатто қисқа муддатдаги фаолияти ҳам улар ишининг анча яхшиланганидан, акционерлар даромадларининг кўпайганлигидан, мулкдорлик туйғусининг, ижодий ва меҳнат потенциалининг сафарбарлиги ошганлигидан далолат бермоқда.

Бироқ бир қатор вазирликлар, идоралар, концернлар ва уюшмаларнинг раҳбарлари янгиликка интилмаяптилар ҳамда корхоналарни акциялаштириш жараёнининг Ўзбекистонда иқтисодий ислоҳотлар дастурини амалга оширишдаги муҳим роли ва аҳамиятини тушуниб етмаяптилар. Корхоналар ва ташкилотларнинг раҳбарлари ҳамда маъмурий-бошқарув ходимлари орасида ҳанузгача сақланиб қолган бошқарувнинг маъмурий-буйруқбозлик тизими пайдо қилган боқимандалик кайфияти акциялаштириш муддатларини чўзиб юборишнинг ва баъзан уни эътироф этмасликнинг асосий сабабларидан бири ҳисобланади.

Бу ҳолат давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришга ҳар томонлама кўмаклашишга, ушбу жараёнларни жадаллаштириш бўйича зарур тушунтириш ва оператив ишларни таъминлашга даъват этилган бир қатор давлат муассасалари ишларида чуқур илдиз отган бюрократизм оқибатида ҳам кучаймоқда. Давлат мулки қўмитаси, Молия вазирлиги, Адлия вазирлиги ва шу кабилар бир қатор бўлинмаларининг масъул ходимлари кўпинча бюрократизм ва сансалорликка йўл қўйишмоқда, акциялаштирилаётган корхоналарнинг таъсис ҳужжатларини ўз вақтида кўриб чиқишда сунъий тўсиқлар вужудга келтиришмоқда, бу билан акционерлик жамиятларини шакллантириш муддатларини чўзиб юборишмоқда.

Давлат мулки бўлган корхоналарни акциялаштиришнинг ташкилий механизмлари етарли даражада ишлаб чиқилмаган, бу эса баъзан ушбу ғоят муҳим ишни амалга оширишда суиистеъмолчилик ҳолларига олиб келмоқда. Қимматли қоғозлар бозори суст ривожланмоқда, қимматли қоғозларнинг иккиламчи бозори эса амалда ташкил этилмаган.

Вазирликлар, идоралар, концернлар, корпорациялар ва уюшмалар, вилоятлар, шаҳарлар ва туманлар раҳбарларининг ҳаммаси ҳам давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш, қимматли қоғозлар бозори ва умуман бозор инфраструктурасини ривожлантириш масалалари билан шахсан шуғулланмаяптилар.

Буларнинг барчаси монопол тузилмаларни тарқатиб юбориш йўлида кўплаб тўсиқлар пайдо бўлишига, бошқарувнинг ҳамда моддий ресурслар ва молия маблағларини тақсимлашнинг марказлашган тизими сақланиб қолишига олиб келмоқда.

Натижада «Ўзмашсаноат» уюшмаси, «Ўзавтойўл» давлат концерни, «Ўзмевасабзавотузумсаноат» уюшмаси, «Ўзбалиқ» давлат корпорацияси, «Ўздавпахтасаноатсотиш» уюшмаси, «Ўзқурилишматериаллари» давлат концерни, Коммунал хизмат кўрсатиш вазирлиги таркибига кирувчи, шунингдек, Наманган, Сирдарё, Фарғона ва Хоразм вилоятларидаги давлат корхоналарини акциялаштириш жараёни асоссиз равишда чўзиб юборилмоқда.

Давлат мулки бўлган корхоналарни акциялаштиришни жадаллаштириш, бу жараёнга республика аҳолисини кенг жалб қилиш, қимматли қоғозлар бозорини ривожлантириш мақсадида:

1. Вазирликлар, идоралар, концернлар, корпорациялар, уюшмалар, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари раҳбарларининг давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш соҳасида амалда бўлган қонунчилик ва норматив ҳужжатларга сўзсиз риоя қилиш бўйича ишлари қониқарсизлиги қайд этилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси бир ҳафта муддатда давлат корхоналарини очиқ турдаги акционерлик жамиятларига айлантиришнинг тартиб-қоидаларини мумкин қадар соддалаштириш ва тегишли ҳужжатларни расмийлаштириш муддатларини қисқартиришни, ташкил қилинган акционерлик жамиятларининг акциялари ва сертификатларини ўз вақтида рўйхатдан ўтказиш ва чиқариш учун ҳудудий, тармоқ ва ишлаб чиқариш бўлинмалари раҳбарларининг жавобгарлигини назарда тутувчи ягона тартиби тасдиқлансин. Бунда қуйидагилардан келиб чиқилсин:

Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси давлат корхоналарини акционерлик жамиятларига айлантириш жараёнига ташкилий раҳбарликни ва уни мувофиқлаштиришни амалга оширади;

Давлат мулки қўмитаси ёки унинг ҳудудий бошқармаси давлат корхонаси негизида ташкил этиладиган акционерлик жамиятининг таъсисчиси ҳисобланади;

Давлат мулки қўмитаси ёки унинг ҳудудий органлари томонидан корхона хусусийлаштириш режасининг тасдиқланиши корхонани очиқ турдаги акционерлик жамиятига айлантириш тўғрисидаги қарор бўлиб, Молия вазирлиги билан биргаликда эмиссия проспектининг тасдиқланиши эса акциялар чиқариш тўғрисидаги қарор бўлиб ҳисобланади;

Давлат мулки қўмитаси ёки унинг ҳудудий органлари очиқ турдаги акционерлик жамиятининг таъсисчилари сифатида, тегишли уюшмалар, корпорациялар, концернлар ва корхоналар билан биргаликда акционерлик жамиятини давлат рўйхатидан ўтказиш учун зарур бўлган ҳужжатларни тайёрлайдилар, акциялар чиқаришни рўйхатдан ўтказишни амалга оширадилар, шунингдек, акциялар тўртта пакетининг белгиланган тартибда тарқатилишини таъминлайдилар;

Акционерлик жамиятини ҳокимликларда давлат рўйхатидан ўтказишни Давлат мулки қўмитаси ва унинг ҳудудий органлари амалга оширадилар;

Давлат корхонасини акционерлик жамиятига айлантириш жараёнида рўйхатдан ўтказиш йиғимлари ва бошқа тўловлар ундирилмайди.

3. Аҳолини давлат корхоналарини акциялаштиришга кенг жалб қилиш ва қимматли қоғозлар бозорини ривожлантириш мақсадида, аҳолининг пул маблағларини бир жойга жамловчи ва акцияларнинг барқарор даромад беришини таъминловчи инвестиция фондлари тармоқларини ташкил этиш зарур деб ҳисоблансин.

Вазирликлар, идоралар, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари инвестиция фондларига зарур биноларни муайян мақсадда ажратиш, аудиторлик фирмалари тармоғини ривожлантиришни рағбатлантириш, инвестиция фондларини ахборот билан таъминлаш ва улар учун мутахассислар тайёрлаш йўли билан инвестиция фондлари ташкил этилиши ва уларнинг фаолият кўрсатишига ҳар томонлама кўмаклашсинлар.

4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси:

Бир ҳафта муддатда 1995 йил учун иқтисодиёт тармоқлари бўйича қайта ўзгартирилаётган давлат корхоналарининг акцияларини чиқариш жадвалини;

Икки ҳафта муддатда қонун бузилишлари ва суиистеъмолчиликларни истисно қилиш механизмини назарда тутган ҳолда инвестиция фондлари тўғрисидаги низомни тасдиқласин.

5. Иқтисодиётнинг тегишли тармоқлари давлат корхоналарини акционерлик жамиятларига айлантириш жараёни тартиби ва муддатларига сўзсиз риоя қилиниши учун шахсий жавобгарлик Вазирлар Маҳкамаси мажмуилари, Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси, Молия вазирлиги, Адлия вазирлиги раҳбарлари зиммасига юклансин.

6. Белгилаб қўйилсинки:

юридик шахсларнинг акциялар муомаласидан олинган даромадларидан 15 фоизли ставка бўйича солиқ олинади;

қимматли қоғозлар билан операцияларни амалга оширувчи «Тошкент» республика фонд биржасининг, миллий депозитарий ва инвестиция фондларининг ўз инфраструктурасини ривожлантиришга ва рекламага йўналтириладиган фойдасидан 1996 йил 1 январгача солиқ олинмайди.

7. Оммавий ахборот воситалари акционерлик жамиятлари ва қимматли қоғозлар бозори ривожлантирилиши билан боғлиқ масалаларни кенг ёритсинлар, қимматли қоғозлар билан муваффақиятли ишловчи корхоналар тажрибаси ёйилишига кўмаклашсинлар.

8. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунчилигига ва норматив ҳужжатларига тегишли ўзгартиришлар киритиш тўғрисида бир ой муддатда Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

9. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси бир ҳафта муддатда мазкур Фармонни амалга ошириш юзасидан қарор қабул қилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1995 йил, 12 июнь.

ПОЙТАХТ ЯНАДА ГЎЗАЛЛАШАДИ

12 июнь куни Президент Ислом Каримов пойтахтимизнинг Эски шаҳар қисмида бўлиб, бу ерда амалга оширилаётган бунёдкорлик ишлари билан танишди.

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Тошкент шаҳрининг Эски шаҳар қисмини қайта қуриш ва обод қилиш тўғрисида»ги қароридан сўнг мазкур ҳудудда катта ҳажмдаги қурилиш ишлари бошланиб кетди. Жумладан, Сағбон, Қорасарой, Форобий, Чимбой-Чиғатой, Бобожонов кўчаларини қайта қуриш ва кенгайтириш борасида талай ишлар бажарилди. Тегишли лойиҳалаш институтлари тақдим этган шинам ва кўркам уй-жойлар лойиҳалари асосида ҳамшаҳарларимиз учун кўп қаватли уйлар қад ростлади ва ростламоқда. Замонавий қурилиш талаблари асосида бунёд этилаётган хонадонларга эски уй-жойларда истиқомат қилаётган пойтахтликлар бажонидил кўчиб ўтишмоқда. Янги уйлар атрофида маиший хизмат кўрсатиш, алоқа шохобчалари, савдо дўконлари, тиббиёт муассасалари бунёд этиш масалаларига ҳам алоҳида эътибор берияпти.

Ислом Каримов хонадонларда бўлиб, эскишаҳарликлар билан суҳбатлашди. Янги қурилган замонавий уйлардан бирини бориб кўрди.

Шунингдек, мамлакатимиз раҳбари Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон миллий боғи теграсида бунёд этилаётган иншоотларда бажарилаётган ишлар кўлами билан ҳам танишди.

Президентга республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Бош вазир ўринбосари Р. Юнусов, Тошкент шаҳар ҳокими Қ. Тўлаганов ва бошқа расмий кишилар ҳамроҳлик қилди.

(ЎзА)

УКРАИНА ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ЎЗБЕКИСТОНГА РАСМИЙ ТАШРИФИГА ДОИР

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг таклифига биноан Украина Президенти Леонид Кучма шу йил 20—21 июнь кунлари расмий ташриф билан Ўзбекистонда бўлади.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори

НАҚД СЎМЛАРНИ ЭРКИН МУОМАЛАДАГИ ВАЛЮТАГА АЛМАШТИРИШГА ДОИР ЧЕКЛАНИШЛАРНИ БЕКОР ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси миллий валютасининг эркин алмашиш имкониятларини янада кенгайтириш мақсадида, шунингдек, эркин алмаштириладиган валютадаги ресурслар тушуми кўпайганлигини эътиборга олиб Вазирлар Маҳкамаси **қарор қилади:**

1. Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 21 июлдаги 379-сон қарорига қисман ўзгартириш киритилган ҳолда Ўзбекистон Республикаси фуқароларига ва уларга тенглаштирилган резидентларга нақд сўмларни алмаштириш пунктлари орқали эркин алмаштириладиган валютага алмаштиришнинг чегараланган суммасига доир мавжуд чеклашлар 1995 йил 1 июлдан бошлаб бекор қилинсин.

2. 1995 йил 1 июлдан бошлаб Ўзбекистон Республикаси фуқаросининг паспорти (яшаш гувоҳномаси)га алмаштирилган сумма кўрсатилган штамп қўйишни бекор қилиш мақсадга мувофиқ деб ҳисоблансин.

3. Молия вазирлиги ва Ўзбекистон Республикаси Марказий банки бир ҳафта муддатда:

Ўзбекистон Республикаси валюта биржаси орқали вакил қилинган банкларнинг алмаштириш пунктларига йўналтириладиган валюта ресурслари ҳажмини кўпайтириш юзасидан Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин;

норматив ҳужжатларга тегишли ўзгартишлар киритсин.

4. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки, вакил қилинган банклар валюта алмаштириш операцияларини амалга ошириш қоидаларига риоя қилиниши устидан қатъий назорат ўрнатилишини таъминласинлар.

5. Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 9 сентябрдаги 457-сон қарорининг 1-банди ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

6. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Б. Ҳамидов зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1995 йил, 12 июнь.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

РЕСПУБЛИКАНИНГ АҲОЛИГА АВТОМОБИЛЬ БЕНЗИНИНИ НАҚД ПУЛГА СОТУВЧИ АЙРИМ АВТОМОБИЛЬ ЁНИЛҒИСИ ҚУЙИШ ШОХОБЧАЛАРИНИ ХУСУСИЙЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Хусусий тадбиркорликни янада рағбатлантириш, ички бозорни нефть маҳсулотлари билан тўлдириш, бозор муносабатларини шакллантириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси **қарор қилади:**

1. Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси, «Ўздавнефтмаҳсулот» бирлашмаси, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликларининг 1995 йил мобайнида республиканинг аҳолига автомобиль ёнилғисини нақд пулга сотувчи ишлаб турган 158 та автомобиль ёнилғиси қуйиш шохобчаларини хусусийлаштириш тўғрисидаги таклифи қабул қилинсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси «Ўздавнефтмаҳсулот» бирлашмаси, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари билан биргаликда автомобиль ёнилғиси қуйиш шохобчаларини улар жойлашган ер майдонлари билан биргаликда жисмоний ва юридик шахсларга, шу жумладан хорижий жисмоний ва юридик шахсларга, маблағлар манбаи тўғрисида декларация талаб қилмасдан, кимошди савдоларида ва танлов асосида сотсинлар.

3. Автомобиль ёнилғиси қуйиш шохобчаларини сотишдан тушган маблағ, сотиш нархининг бутун суммасини тўлаш учун бир ой муддат белгиланган ҳолда, Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 29 апрелдаги 228-сон қарори билан тасдиқланган кимошди савдосида ва танловларда сотиладиган давлат мулкига ҳақ тўлаш, уларни тақсимлаш ва улардан фойдаланиш тартиби тўғрисидаги вақтинчалик низомга мувофиқ тақсимлансин.

4. Белгилаб қўйилсинки, хусусийлаштирилган автомобиль ёнилғиси қуйиш шохобчаларида уларнинг эгалари томонидан тўғридан тўғри шартномалар бўйича Ўзбекистон Республикаси ташқарисидан келтириладиган ёки товар-хомашё биржаларида харид қилинган нефть маҳсулотлари сотилади.

5. «Ўздавнефтмаҳсулот» бирлашмаси ва унинг таркибига кирувчи корхоналар ва ташкилотларнинг хусусийлаштирилган автомобиль ёнилғиси қуйиш шохобчалари эгаларига нефть маҳсулотлари бериши тақиқлансин.

6. Хусусийлаштирилган автомобиль ёнилғиси қуйиш шохобчалари эгаларига белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси ташқарисидан харид қилинадиган нефть маҳсулотларини, муомала чиқимларини ва рентабелликнинг чегараланган 30 фоизли даражасини ҳисобга олган ҳолда, сотиб олиш нархларида сотишга рухсат берилсин.

7. Хусусийлаштирилган хусусий автомобиль ёнилғиси қуйиш шохобчаларининг иши Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 9 июндаги 290-сон қарори билан тасдиқланган хусусийлаштирилган хусусий автоёнилғи қуйиш шохобчаларининг ишлаш тартиби тўғрисидаги вақтинчалик низомга мувофиқ амалга оширилсин.

8. Давлат солиқ қўмитаси (Гатаулин), Ички ишлар вазирлиги (Алматов), Давлат табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси (Ҳабибуллаев), «Ўздавстандарт» маркази (Асриянц) хусусийлаштирилган автомобиль ёнилғиси қуйиш шохобчалари эгаларининг нефть маҳсулотлари сотиб олиш, қабул қилиш, сақлаш, сотиш ва ҳисобга олиш, техника ва ёнғин хавфсизлиги, атроф муҳитни муҳофаза қилиш, сотиладиган нефть маҳсулотлари сифатига, шунингдек низомнинг 7-бандида кўрсатилган қоидаларга риоя этишлари устидан қаттиқ назорат ўрнатсинлар.

9. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги бир ой муддатда қонунчиликка мазкур қарордан келиб чиқувчи ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги таклифларни Вазирлар Маҳкамасига тақдим этсин.

10. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Бош вазир ўринбосарлари В. Чжен ва Қ. Ҳаққулов зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1995 йил, 10 июнь.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ТАШҚИ ИШЛАР ВАЗИРЛИГИ АХБОРОТИ

Сўнгги кунларда хориждаги айрим оммавий ахборот воситаларида Афғонистон Марказий банки бошқарувчисининг ўринбосари Абдулқодир Фитратнинг баёноти эълон қилинди. Унда ана шу давлат ҳудудида гўё Ўзбекистонда тайёрланган сохта пуллар пайдо бўлгани ҳақида гапирилади.

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги очиқдан-очиқ сохта миш-мишларни тарқатиш икки давлатнинг яхши қўшничилик руҳига, бир-бирининг ички ишларига аралашмаслик ва тинч-тотув яшаш қоидаларига мос келмаслигини ҳисобга олиб, бундай нодўстона воқеа муносабати билан норозилик билдирди.

Афғонистоннинг Ўзбекистондаги мувaққат ишлар вакили Саид Аламуддин Асир шу йил 13 июнь куни республика Ташқи ишлар вазирлигига таклиф этилди ва унга мазкур норозилик баён қилинди ҳамда Афғонистон расмий ҳокимияти сохта миш-мишлар тарқалиши факти юзасидан Ўзбекистон томонига тушунтириш беради, деган истак айтилди.

Ўзбекистон Республикаси
Ташқи ишлар вазирлиги
матбуот хизмати.

Тошкент шаҳар ҳокимлигида

ОФАТЛАРНИНГ ОЛДИНИ ОЛАЙЛИК

Тошкент шаҳар ҳокимлигида фавқулодда ҳолатлар бўйича шаҳар комиссиясининг мажлиси бўлиб ўтди. Унда ушбу комиссия аъзолари техника ёрдами хизмати Германия федерал институтининг вакили, фалокатларнинг олдини олиш бўйича Берлин комитетининг бошлиғи жаноб Манфред Мецгер билан учрашдилар.

Бу учрашувни ўтказиш аллақачон режалаштирилган эди. Ўшанда фавқулодда ҳолатлар бўйича шаҳар комиссиясининг мажлисларидан бирида тажрибаларни айирбошлаш, керакли техникани сотиб олиш зарурати билан боғлиқ масала кўндаланг қўйилган эди. Бинобарин фалокатларнинг олдини олиш бўйича Берлин комитети билан азалий ва мустаҳкам алоқа борлиги боис Тошкентга унинг раҳбари бўлган доктор М. Мецгерни таклиф этишга қарор қилинган эди.

Мажлис иштирокчиларига табиий офатлар ва фалокатлар, шу жумладан зилзила, ёнғинлар, тез аланга оладиган ва кучли таъсир этадиган заҳарли моддаларнинг таъсирига барҳам бериш бўйича ишларни уюштириш хусусида ҳикоя қиладиган лента ва кинофильм намойиш қилинди. Ўз навбатида фавқулодда ҳолатлар бўйича шаҳар комиссиясининг аъзолари табиий офатлар ва фалокат оқибатларини тугатиш бўйича ишлаб чиқилган усуллар ва воситалар билан ўртоқлашдилар, амалга оширилаётган ишлар тўғрисида сўзлаб бердилар.

«Оқшом» газетаси мухбирига Тошкент шаҳар фуқаро мудофааси ишлари ва фавқулодда ҳолатлар бўйича бўлим бошлиғи Л. Очиловнинг билдиришича, шаҳарда шошилинч тарзда иш кўриш маркази ташкил этилган бўлиб, шаҳардаги барча хизматларнинг табиий офатлар ва фалокатлар оқибатларини тугатишдаги ўрни ва барча жойлари аниқ-равшан белгилаб қўйилган. Фуқаро мудофааси ва фавқулодда ҳолатлар бўйича шаҳар бўлими қошида ташкил этилган бўлинмаларнинг асосий вазифаси — бу аҳоли ва давлат мол-мулкини табиий офатлардан сақлаш, зарар кўрганларга биринчи галда ёрдам кўрсатишдир.

Шаҳар комиссияси мажлиси иштирокчиларининг фикрича, ушбу учрашув ҳар икки томон учун фойдали бўлди, ўзаро бундай алоқаларни янада мустаҳкамлаш ва ривожлантиришга қарор қилинди.

10-модда. ***«Ўзбекистон халқи номидан фақат у сайлаган Республика Олий Мажлиси ва Президенти иш олиб бориши мумкин.***

Жамиятнинг бирон-бир қисми, сиёсий партия, жамоат бирлашмаси, ижтимоий ҳаракат ёки алоҳида шахс Ўзбекистон халқи номидан иш олиб боришга ҳақли эмас».

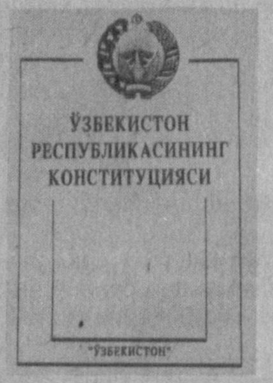

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси амал қилмоқда

ХАЛҚ НОМИ БИЛАН

Ўзбекистон Конституциясининг энг демократик томони шундаки, унда бутун ҳокимият халқ қўлида эканлиги қонуний расмийлаштирилибгина қолмасдан, Ўзбекистон халқининг ушбу ҳокимиятни қандай тартибда амалга ошириши ҳам аниқ кўрсатиб қўйилган. Конституциянинг 10-моддасига биноан Ўзбекистон халқи номидан фақат Ўзбекистон Республикасининг Олий Мажлиси ва Президенти иш олиб бориши мумкин.

Олий Мажлис ҳақида бир сўз билан шуни айтиш мумкинки, у Ўзбекистон Республикасининг олий вакиллик муассасаси, қонун чиқарувчи органи, яъни парламентидир. Албатта, шу ўринда парламент нима, унинг ўзи қаердан келиб чиққан, деган табиий савол туғилади.

Парламент ибораси французча «гапирмоқ» деган сўздан олинган. Парламент тарихда биринчи марта XIII асрда Англияда табақа вакиллик органи сифатида вужудга келган. XVII-XVIII асрлардаги буржуа революциялари натижасида парламентларнинг роли ортиб кетган ва дунёдаги кўп мамлакатларда қонун чиқарувчи орган сифатида ташкил этила бошлаган. Парламентлар тузилишига кўра бир палатали ёки икки палатали бўлиши мумкин. Собиқ СССРда қонун чиқарувчи орган — СССР Олий Совети икки палатали, яъни Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советидан иборат эди. Дунёда энг ривожланган мамлакатлардан Америка Қўшма Штатларида унинг Конституциясига кўра, парламент — қонун чиқариш органи — конгресс деб номланиб, у икки палатадан: сенат ва вакиллар палатасидан иборат. Парламентнинг икки палатали бўлишига асосий сабаб давлатнинг федерация шаклида тузилишидир. Ўзбекистон Республикаси ўз тузилишига кўра унитар, яъни марказлашган ягона ва оддий давлат ҳисобланади. Шу сабабли унинг қонун чиқарувчи органи — парламенти — Олий Мажлис бир палатали органдир.

Ўзбекистон Олий Мажлиси бевосита халқ томонидан ташкил этилиб, унинг вакиллик органи ҳисобланади. Унга депутатлар халқ томонидан умумий, тенг, тўғридан-тўғри, яширин овоз бериш йўли билан сайланади. Демак, Ўзбекистон халқи ўз ичидан муносиб номзодлар танлаб, уларни Олий Мажлисга вакил сифатида сайлайди. Уларга ваколат бериб қўяди ва худди шу тариқа ҳокимиятга эгалик қилади. Бироқ фақат шугина эмас. Халқнинг ҳокимиятга эгалик қилиши бошқа воситалир орқали ҳам амалга оширилади. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг ташкил этилиши, вазифалари, тузилиши ва фаолияти ҳақида Конституциянинг XVIII боби, 76-88-моддаларида батафсил кўрсатиб берилган.

Конституциянинг 10-моддасида Ўзбекистон халқи номидан иш олиб бориш ҳуқуқи Олий Мажлис билан бир қаторда Президентга ҳам тегишли эканлиги эътироф этилган. Шу боис Президент деган иборанинг моҳиятини, унинг тегишли давлатда тутган мавқеини аниқлаб олиш зарур. Президент ибораси лотинча «олдинда», «юқорида ўтирувчи киши» деган сўздан олинган. Ҳозирги вақтда Президент ибораси икки хил маънода ишлатилади. Биринчидан, республика шаклидаги бошқарувга эга бўлган мамлакатларда давлат бошлиғи — Президент деб юритилади. Иккинчидан, кўпинча бир қатор ижтимоий ва илмий муассасалар, ташкилотларнинг сайлаб қўйиладиган раҳбарлари президент деб аталади. Масалан, Ўзбекистон Фанлар академиясининг президенти, Илмий Иттифоқларнинг халқаро Кенгаши президенти, Астронавтларнинг халқаро академияси президенти ва ҳоказо.

Хусусан, Конституциянинг 10-моддасида Ўзбекистонда давлат ва ижроия ҳокимият бошлиғи ҳисобланган Президент назарда тутилмоқда. Конституцияга кўра, Ўзбекистон Республикаси Президенти бевосита халқ томонидан умумий, тенг ва тўғридан-тўғри сайлов ҳуқуқи асосида яширин овоз бериш йўли билан сайланади. Президент ҳам худди шу йўл билан халқдан ваколат олади ва унинг номидан иш кўради. Президент халқ манфаатларини ҳимоя қилиб, унинг хоҳиш-иродасини ифода этиб фаолият юритади ва фармонлар чиқаради. Унинг томонидан чиқариладиган фармонлар Конституцияга асосланиб, қонуний кучга эгадир. Демак, Президент фармонларини бажармаслик, уни қасддан бузишлик халққа хиёнат қилишдан бошқа нарса эмас.

Ўзбекистонда Президентлик ҳокимиятининг ташкил этилиши, вазифалари ва ваколатлари ҳақида Конституциянинг XIX боби, 89-97-моддаларида атрофлича маълумотлар берилган. Конституциянинг 10-моддаси назарда тутган асосий талаблардан яна бири шундан иборатки, Ўзбекистон Республикасининг Олий Мажлиси ва Президентидан ташқари жамиятдаги ҳеч бир гуруҳ, сиёсий партия, жамоат бирлашмаси ёки алоҳида шахс Ўзбекистон халқининг ваколатига эга эмас. Ўзбекистон Республикасида қонунда белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказилган касаба уюшмалари, сиёсий партиялар, олимларнинг жамиятлари, хотин-қизлар, фахрийлар ва ёшлар ташкилотлари, ижодий уюшмалар, оммавий ҳаракатлар ва фуқароларнинг бошқа уюшмалари жамоат бирлашмалари сифатида эътироф этилади. Ана шундай жамоат бирлашмалари, шунингдек маълум гуруҳлар, ташкилотлар раҳбарлари, алоҳида шахслар Ўзбекистон халқи номидан иш олиб боришга ҳақли эмас. Чунки Конституция Олий Мажлис ва Президентдан ташқари ҳеч кимга бундай ҳуқуқни бермайди.

Шу нарсани унутмаслик керакки, ҳеч қандай ташкилот, ҳеч қандай гуруҳ ва ҳеч бир шахс Конституцияда назарда тутилмаган тартибда давлат ҳокимияти ваколатларини ўзлаштириши мумкин эмас. Акс ҳолда бундай ҳаракат қонунга хилоф ҳисобланади ва тегишлича жавобгарликка тортишга асос бўлади. Бундай ҳаракатлар кўпинча давлатга қарши қаратилган жиноят сифатида кўрилади ва бунинг учун ҳатто энг оғир жазолар назарда тутилади. Чунки ҳар қандай демократик давлатда бўлганидек, Ўзбекистонда ҳам давлатга, халққа хиёнат асло кечирилмайди.

Ҳайдарали МУҲАМЕДОВ,
Тошкент Давлат юридик институти ўқитувчиси.

Тадбиркорлик билан иш юритаётган маиший хизмат соҳасидаги кичик корхоналар орасида «Фарҳод ЮТА» масъулияти чекланган жамият аъзоларининг ҳам ҳиссаси бор. Улар электр чойнак, музлатгич ва бошқа электр жиҳозларини таъмирлашга ихтисослашган. Шунингдек хонадонларга бориб, аҳолига қулайлик яратишни ҳам ўзларининг инсонийлик бурчи деб тушунмоқдалар.

СУРАТДА: жамият раҳбарининг ўринбосари Валерий Турсунов (чапда) хона совутгичини таъмирлашга олиб келган мижоз билан.

Рустам Шарипов олган сурат.

Ҳамшаҳарларимиз

КЕКСАЛИК ГАШТИ

Шайхонтоҳур туманидаги «Илғор» маҳалласи аҳолиси Шоали ака Шоғалиев номини ҳурмат билан тилга олади. Бу бежиз эмас, албатта. Шоали ака қўлига қурол олиб фашист ортида — меҳнат фронтида жасорат кўрсатган фидойилардан бири. У ўша даврдаги қаҳрамонона меҳнати билан «Тошқишлоқмаш» заводи тарихида ўчмас из қолдирган. У ўша суронли йилларда зарбдорчасига ишлаш билан бирга катта ташкилотчи сифатида танилган эди.

Шоали ака корхона остонасига қадам қўйганда эндигина 17 баҳорни қаршилаган ёш йигитча эди. Меҳнат фаолиятини 1935 йилда бошлаган Шоали авжи уруш йилларида асбобсозлик цехида чилангар-асбобсоз бўлиб ишлади. Бу кезларда корхона ишлаб чиқариши ҳарбий изга кўчирилган бўлиб, мина ва снарядлар ишлаб чиқариш йўлга қўйилганди. Меҳнатсевар абжир йигитни 1944 йилда заводга ишчи мутахассислар тайёрлайдиган ФЗО (фабрика-завод таълими) мактабига комсорг қилиб тайинлашди. У корхонага малакали ишчи кадрлар тайёрлашга муносиб ҳисса қўшди.

Маълумки, республикамиз аҳолиси жанг майдонларида душманга қарши курашаётган ўз ҳимоячиларига фақат қурол-яроғ, ҳарбий техника эмас, балки озиқ-овқат, кийим-бош, совға-саломлар ҳам юбориб турди. Ўзбекистон меҳнаткашлари номидан ҳаракатдаги армия жангчиларига совға-салом ортилган эшелонларни бошқариб борган делегация аъзолари орасида корхона ишчилари вакиллари ҳам бор эди. Ғарбий фронтдаги 12-гвардиячи ўқчи дивизияга совға-салом элтган делегация таркибида ишлаб чиқариш илғори, завод цехларидан бирининг бошланғич комсомол ташкилоти котиби чилангар Шоали Шоғалиев ҳам бор эди.

Урушдан кейинги йилларда ҳам Шоали ака ҳалол меҳнат қилди.

Мана, бир неча йилдан буён Шоали ака кексалик гаштини сурмоқда.

— Минг шукрки, Президентимиз, давлатимиз биз кексалар ҳақида алоҳида ғамхўрлик кўрсатмоқда, — дейди Шоали ота Шоғалиев. — Энг навқирон, куч-қувватга тўлган ёшлигимиз уруш йилларига тўғри келди. Ёшлик, куч-қувватимизни фақат ҳалол меҳнат қилишга сарфладик. Ана шу меҳнатимиз зое кетмаганидан мамнунман. Юртбошимиз бизнинг уруш ортидаги меҳнатларимизни юқори баҳолади. Ғалаба соатини яқинлаштиришга қўшган ҳиссамизни қадрлаб, кўплаб имтиёзлар берди. Эл қатори мен ҳам ана шу имтиёзлардан баҳраманд бўлаётирман.

Мавлуда МИРЗАЕВА.

Меҳнатинг — зийнатинг

ИБРАТ

Руҳилла Ҳикматуллаев қарийб 25 йилдирки 7-йўналишдаги троллейбусни бошқаради. Бу йўналиш 14,05 чақирим бўлиб Юнусобод, Шайхонтоҳур, Миробод, Чилонзор туманларининг саноат мавзеларини бир-бири билан боғлайди. Машиналар 51,5 дақиқалик қатнови давомида 150-160 йўловчига хизмат кўрсатади.

Йўналишда ҳар куни 12 та машина қайнаб, ҳайдовчилар тезликни соатига 16,4 чақиримга етказиб юрадилар.

Илғор ҳайдовчи ҳозирги кунда транспорт корхоналаридаги эҳтиёт қисмлар тақчиллигини назарга олиб машинани эҳтиёткорлик билан бошқаришни биринчи галдаги вазифаси деб билади. Ўз касбдошлари ва ёшларни ҳам шунга ундайди.

Ҳайдовчилар режаларни бажаришлари учун тўлиқ иш соатини ўташлари лозим. Бунинг учун машиналар доимо техник мукаммал бўлиши шарт. Шу боисдан сўнгги айланма бекатларга ҳам чилангар нурсозлар бириктириб қўйилганки, бу усталар троллейбусларнинг унча мураккаб бўлмаган носозликларига барҳам бериб, тезда йўлга чиқишини таъминламоқдалар.

— Машиналарга тез ва соз техник хизмат кўрсатувчи усталар саройимизда ҳам анчагина. Шу боис ҳам ишимизда самарадорликка эришмоқдамиз, — дейди Руҳилла Ҳикматуллаев. — усталарнинг холис меҳнати биз ҳайдовчиларни янада жадал меҳнат қилишга, халққа намунали хизмат кўрсатишга ундайди. Мана шу мақсад йўлида касбдошларим тинмай ишлашмоқда.

Илғор ҳайдовчининг узоқ йиллик беназир хизмати маъмурият томонидан муносиб баҳоланган. У ўнлаб ҳайдовчиларга устоз, троллейбусларнинг техник жиҳатларини пухта биладиган, уни авайлаб-асрайдиган касб соҳиби ҳамдир.

Саид АЛИМОВ,
Усмон МУҲАМЕДОВ.

Бозор иқтисодиёти ва ҳаёт

ЯНГИЛАНИШ ЙЎЛИДАН

Тошкент вагон таъмирлаш заводида ўз фаолиятини бошлаган салкам 55 йил мобайнида кўп ўзгаришлар юз берди. Корхонанинг моддий-техник негизи мустаҳкамланиб, қатор янги цех ва участкалар ташкил топди. Улар турли дастгоҳ, мослама ва техника воситалари билан жиҳозланди.

Ҳозир заводда истиқболли режа асосида туб янгиланиш жараёнлари давом этмоқда. Собиқ Иттифоқнинг тарқалиб кетиши халқ хўжалигининг бошқа соҳаларида бўлгани каби трамвай-троллейбусларни созлаш жараёнига ўзининг салбий таъсирини кўрсатди. Авваллари завод ишлаб чиқаришни йўлга қўйишда қардош республикалар ёрдамига таянилар эди. Бозор иқтисодиёти шароити машинасозликда ҳам танглик ҳолатини юзага келтирди. Россия, Марказий Осиё республикаларидан олинадиган транспорт, техника жиҳозлари кескин камайиб кетди. Устига-устак завод эскирган техника асосида иш кўрарди. Бу билан трамвай ва троллейбусларни соз ҳолга келтириш, улардан узоқ муддатда фойдаланиш учун мустаҳкам техник негиз яратиш мумкин эмас эди.

Бугунги бозор иқтисодиёти шароитида ҳар бир саноат корхонаси ўзининг бой техник заҳирасига ҳам эга бўлмоғи лозим. Акс ҳолда ишлаб чиқаришда ҳам, маҳсулот сифатида ҳам ўзгариш бўлмайди. Буни инобатга олиб, корхонада қўшимча тадбирлар ишлаб чиқилди. Турли эҳтиёт қисмлар, ускуна ва мосламаларни тайёрлаш ҳам йўлга қўйилди.

Шаҳар йўл хўжалиги хизматини бир маромда ташкил этишда бу хил жиҳозлар қўл келмоқда. Айниқса, стрела кўтаргичи, болт ва гайкаларга бўлган эҳтиёж сезилмай қолди. Бу соҳада ишнинг юришишида заводнинг кичик корхоналар билан яқин алоқа боғлаши ижобий ўрин тутмоқда. Ҳозир вагон таъмирловчилари Тошкентдаги бир неча ихтисослашган кичик корхоналар билан шартномалар тузишган. Буни қуйидаги мисоллар ҳам тасдиқлайди.

Заводнинг 71-қурилиш бошқармаси ва «Синбад Осиё» кичик корхонаси билан алоқаси айниқса яхши йўлга қўйилган. Бу яқин муносабат туфайли корхонада турли хил эҳтиёт қисмлар тайёрлаш йўлга қўйилди. Пўлат изларни шпалларга мустаҳкамлаш учун ишлатиладиган болтлар кўплаб чиқарилмоқда. Шунингдек, трамвай изларини бир-бирига улайдиган мосламалар намуналарини тайёрлаш ўзлаштирилди.

Аввалари электр транспорти йўналишларида фойдаланиладиган симларнинг турли мосламалари четдан келтириларди. Бу муаммони заводнинг ўзида ҳал қилиш масаласи кўрилди.

Ушбу техник янгиликни амалга оширишда корхонанинг меҳнат фахрийларидан бир гуруҳи ёрдамга келди. Силлиқловчилар Ф. Алимов, Н. И. Немашкаловларнинг изланишлари Тошкент темир йўл транспорти муҳандислари институти олимлари эътиборини ўзига тортди. Завод билан олий ўқув юрти ижодий ҳамкорлигида «У-202» шестернясини тайёрлаш технологияси ўзлаштирилди.

Завод шаҳримиздаги «Чилангар» кичик корхонаси билан ҳам яқин алоқа ўрнатган. Мана шу ҳамкорлик натижасида Чехия вагонларининг электр қувватини қабул қилиб олувчи ускуналарга мос келувчи қатор деталлар тайёрлаш ўзлаштирилди.

Бугунги кунда электр транспортида пластмассали мосламалардан унумли фойдаланилмоқда. Улар трамвай ва троллейбусларни созлашда зарур деталлар бўлиб хизмат қилмоқда. Шаҳримиздаги «Меъмор» кичик корхонаси билан ҳамкорликда завод бу йил шу хил маҳсулотлардан кўплаб тайёрлаб беради.

Кейинги йилларда шаҳар транспортида электродларга бўлган талаб ортиб бормоқда. Бу эҳтиёжни қондириш масаласи ҳам завод раҳбарияти томонидан кўриб чиқилди. Мазкур мосламанинг муқобил намунасини тайёрлашни йўлга қўйишда фан ва техника ютуқларидан ҳам фойдаланиш мақсадга мувофиқ деб топилди. Бунинг учун завод мутахассислари Тошкент давлат техника университети илмий жамоаси билан боғландилар. Шундай қилиб, Н. Я. Абдеев бошлиқ бир гуруҳ олимлар электродлар ишлаб чиқариш муаммосини ҳал этдилар.

Университет мутахассиси олимлари металларни тоблаш жараёнини йўлга қўйиш борасида ҳам корхонадан ўз ёрдамларини аямаяптилар. Айниқса, металл кесувчи асбоб-ускуналардан тўғри ва унумли фойдаланиш технологияси бўйича уюштирилган давра суҳбати фойдали бўлди.

Трамвай ва троллейбус қатновини яхши йўлга қўйишда эмалли симларнинг ҳам аҳамияти катта. Бу хил маҳсулотлар таъмирлаш ишларини олиб боришда кўплаб ишлатилади. Илгарилари эмалли симлар Россия, Қирғизистондан олинарди. Бозор иқтисодиёти шароитида бу хил симлар тақчиллиги яққол сезилиб қолди. Илгари тузилган шартномалар ўз кучини йўқотганлиги сабабли бу маҳсулотни Тошкентдаги ихтисослашган корхоналарнинг ўзида ишлаб чиқаришга тўғри келди. Жумладан, «Новатор» кичик корхонаси бу масъулиятни ўз бўйнига олди. Иккиламчи рангли металлар ишлаб чиқаришга ихтисослашган бу корхона етказиб бераётган сифатли махсулотлар ҳозирда моторларни созлашда қўл келаётир.

Вагон таъмирлаш заводининг қайта қурилиши шаҳримизда электр транспорти ишини янада такомиллаштириш, техникавий тадбирлар кўриш имконини бериши турган гап. Ҳаракат таркибининг иш фаолиятини таъминлаб туриш мақсадида трамвай ва троллейбус саройларида ишлаб чиқарилаётган ёки қайта тикланаётган деталларнинг сони ҳозир 390 хилдан ошиб кетди.

— Ҳар бир техник янгилик, бунёдкорлик ишларининг юзага келишида малакали кадрларимиз хизмати катта бўлмоқда, — дейди корхона директори Рихсивой Зокиров фахр билан. — Шу ўринда биз корхона тараққиётига кўп меҳнати сингган ходимларимиз номларини ҳурмат билан тилга оламиз. Улар техника бўлими бошлиғи В. Я. Синякин, трамвай вагонларини созлаш цехи устаси В. Ф. Евсиков, троллейбусларни таъмирлаш цехининг моҳир созловчилари Г. П. Гавриленко, Г. И. Капиловлардир.

Механика-тайёрлаш участкасида ҳам ўз касбини севадиган тажрибали созловчилар кўп. Бригада бошлиғи М. Мирзаев саъй-ҳаракати билан қатор техникавий янгиликлар ишга солинди. Электромотор цехи фаолиятини йўлга қўйишда мутахассис Ў. Мираҳмедов жонбозлик кўрсатмоқда.

Чиндан ҳам корхонанинг туб янгиланиш йўлидаги ибратли ишлари, изланишлари ўз самарасини кўрсатмоқда. «Интилганга толе ёр», деб шунга айтсалар керакда!

Суҳроб АЛИЕВ.

Бир корхона янгиликлари

ОСИЁДАГИ энг улкан корхоналардан ҳисобланган Чкалов номли Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасида чиқарилаётган замонавий юк самолётларига бутун жаҳонда талаб катта. Яқинда бирлашмада «янги авлод юк транспорти» ҳисобланган ИЛ-76 самолётининг дастлабки нусхаси йиғилиб, учиш-синов майдонига келтирилди. Энг диққатга сазовор томони — самолётнинг барча қисмлари тўлиғича бирлашмада тайёрланди. Ҳозир учиш майдонида самолётнинг қисм ва асбоблари синаб кўрилмоқда. «XXI аср самолёти» деб ном олган ушбу «пўлат қушни» шу йил кузда Франциянинг Ле-Бурже шаҳрида ўтказиладиган халқаро авиакўргазмада намойиш этиш мўлжалланмоқда.

***

БИРЛАШМАДА ишлаб чиқарилиши яқинда йўлга қўйилган ИЛ-114 пассажир самолёти ҳам ўтган йили бир неча халқаро кўргазмаларда муваффақиятли намойиш этилиб, мутахассисларнинг юқори баҳоларига сазовор бўлган эди. Асосан маҳаллий йўналишларда қатнашга мўлжалланган ушбу самолёт тежамлилиги, қулай замонавий техник кўрсаткичлари жиҳатидан халқаро талабларга тўлиқ жавоб бера олади. Яқин вақтлар ичида бу самолётнинг юк ташувга мўлжалланган нусхасини ҳам ишлаб чиқариш мўлжалланмоқда. Бунинг учун Россиянинг Ильюшин номли конструкторлик бюроси билан тегишли ҳужжатлар имзоланди. Айтиш керакки, ушбу машинага ҳам ҳозирданоқ кўплаб харидорлар чиқяпти.

***

БИРЛАШМАНИНГ спорт иншоотларида 1500 дан ортиқ ишчилар спорт билан шуғулланиб, соғлиқларини мустаҳкамламоқдалар. Бундан ташқари ёзги мавсумга бағишланган алоҳида жисмоний тарбия дастури ишлаб чиқилган бўлиб, бутун бирлашма бўйича тез-тез «Жисмоний тарбия куни», «Сузиш ҳафтаси», «Бирлашма чемпионати» каби оммавий спорт тадбирлари ўтказиб борилади. Айни кунларда цехлараро анъанавий мини футбол мусобақаси қизғин бормоқда.

***

БИРЛАШМАНИНГ муҳташам маданият саройида яқинда бўлиб ўтган «Қувноқлар ва зукколар» кўрик-танловида корхона ёшлари фақатгина меҳнатда эмас, балки санъат соҳасида ҳам катта иқтидорга эга эканликларини намойиш этдилар, бирлашма касаба уюшмаси ва Ёшлар Иттифоқи қўмитаси томонидан уюштирилган ушбу баҳсда асосан ётоқхоналарда истиқомат қилувчи ишчи-ёшлардан иборат «Ишқун» ва «Учқур» командалари бир неча қизиқарли шартлар бўйича беллашдилар. Асосий соврин — «Хумсон» дам олиш уйига бепул йўлланмалар қувноқ ва зукко йигитлар — Ориф Султонов, Мажид Назаров, Олим Пўлатов, Шуҳрат Ҳакимов ва бошқаларга насиб этди.

Бирлашма Ёшлар Иттифоқи ташкилоти бундан кейин ана шундай қувноқ беллашувларни турли корхоналар жамоалари ўртасида уюштиришни мақсад қилиб қўйган.

Бахтиёр ҲАЙДАРОВ.

Суратли ахборот

ТАДБИРКОРЛАР БИЛАН УЧРАШУВ

Акмал Икромов туманида кичик ва ўрта бизнеснинг ривожланишига кўмаклашув жамғармасининг бўлими очилган эди. Яқинда туман ҳокимлиги биносида жамғарма ходимлари билан тадбиркорларнинг учрашуви бўлиб ўтди.

Учрашувда туман ҳокими О. Алихўжаев, Тошкент шаҳар бизнес жамғармасининг бош директори М. Мирсоатов, туман солиқ бошқармаси бошлиғи А. Асомиддинов, туман банк бошқаруви раиси ва бошқалар Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармонлари асосида тадбиркорларга яратилаётган шароитлар, берилаётган имтиёзлар ҳақида гапириб бердилар, тўпланганлар саволларига батафсил жавоб қайтардилар.

Юсуфжон ҚОБУЛЖОНОВ.

СУРАТЛАРДА: учрашув пайтида.

Хат босилмаса ҳам

ЧОРА КЎРИЛДИ

Оқшомхон Р. Алиев бизга йўллаган мактубида унинг номига берилган далолатномадаги чалкашликлар туфайли бир йил овораю-сарсон бўлгани ва у яшаб турган хонадонда таъмирлаш ишлари пайсалга солинаётганлиги ҳақида фикр билдирилган эди. Ушбу мактуб чора кўриш учун Собир Раҳимов тумани ҳокими маҳкамасига юборилган эди.

Яқинда таҳририят туман ҳокими ўринбосари С. Тоҳиров имзоси билан ушбу мактубга жавоб хати олди. Унда шундай дейилади: «Ҳақиқатан Р. Алиев оиласига Калонов кўчасида жойлашган 4-уйининг 18-хонадонига эгалик қилиш ҳақида далолатнома ёзиб берилган. Муаллиф кўтарган муаммо тўғри. Чиндан ҳам далолатномани ёзишда хатога йўл қўйилган ва ҳозирда бу камчиликка барҳам берилган. Р. Алиев истиқомат қилаётган хонадонда таъмирлаш ишлари бошлаб юборилган».

Оқшомхонларнинг ушбу саволига Тошкент шаҳар давлат солиқ бошқармаси жисмоний шахсларни солиққа тортиш бўлими фуқаролар даромадларини баённома орқали назорат қилиш шўъбаси бошлиғи Фурқат Тўланбоев жавоб беради:

Сўраган эдингиз...

БАЁННОМА НИМА?

— Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикаси фуқароларидан, чет эл фуқароларидан ва фуқаролиги бўлмаган шахслардан олинадиган даромад солиғи тўғрисидаги Қонунининг 14-моддасида фуқароларнинг йиллик даромадларини баённома (декларатив) шаклда солиққа тортиш кўзда тутилган, яъни ҳисобот йили якунидан сўнг фуқаролар ўзлари яшаб турган жойдаги солиқ идораларига йил давомида олган даромадлари тўғрисида баённома (декларация) топширадилар.

Йиллик якуний баённомани ҳисобот йили давомида икки ва ундан ортиқ даромад манбаига эга бўлган фуқаролар топширадилар, яъни:

— ўриндош бўлиб ишловчилар;

— якка тартибдаги меҳнат фаолияти билан шуғулланиб, асосий иш жойига эга бўлган шахслар;

— тижорат-воситачи дўконларига мол топшириб, даромад олаётган шахслар;

— Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан ташқарида даромад олган шахслар.

Йиллик якуний баённомани топширишга юқорида зикр этилган даромадлар олинганлиги ҳақида маълумотлар асос бўлади. Ўтган ҳисобот йилида бир неча даромад манбаига эга бўлган фуқаролар кейинги йилнинг 1 апрелига қадар ўзлари яшаб турган жойдаги туман давлат солиқ инспекциясига бориб баённома тақдим этишлари лозим бўлади.

Икки ва ундан ортиқ даромадга эга бўлган фуқаролар тўғрисида келаётган маълумотлардан кўриниб турибдики, даромадни яширишнинг фойдаси йўқ. Шунинг учун фуқаролар ўз вақтида солиқ инспекциясига келиб олган даромадлари тўғрисида баённома топширганлари маъқул. Акс ҳолда Ўзбекистон Республикасининг маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги мажмуасининг XIII боб, 174-моддасида кўзда тутилган «Даромадлар тўғрисида баённома (декларация) тақдим этмаслик ёки унда атайин нотўғри маълумотларни тақдим этгани» учун белгиланган маъмурий чора кўрилади. Маъмурий жариманинг миқдори энг кам иш ҳақининг бир бараваридан уч бараваригача бўлган суммадир,

Ҳозирги бозор иқтисодиёти даврида ортиқча харажат осон эмас. Шунинг учун юқорида таъкидланганидек баённомани ўз вақтида тақдим этиб, чиқариб берилган солиқларни кўрсатилган вақтда (йилнинг 1 июнига қадар) тўлаб қўйилса фуқаролик бурчи бажарилган бўлади.

Шуни қўшимча равишда маълум қиламизки, фуқаронинг ҳисобот йилида олган якуний даромади 3600 сўмдан ошмаса баённоманинг махсус қоғози тўлдирилмайди, аммо якуний ҳисоб-китоб ўтказилади.

Фуқароларнинг даромадларини баённома шаклида солиққа тортиш мамлакатимизда энди йўлга қўйилаётган тадбирдир. Шунинг учун барча ватандошларимиз буни тўғри тушуниб солиқ инспекциялари ходимларига яқиндан ёрдам бермоқлари зарур. Бунда корхона, ташкилот ва бирлашмаларнинг, маҳалла қўмиталарининг кўмаги муҳим аҳамиятга эга. Ривожланган мамлакатларда эса баённома шаклида солиққа тортиш кенг йўлга қўйилган.

Суҳбатни
Муяссар МУҲАМЕДОВА
ёзиб олди.

СИҲАТ-САЛОМАТЛИК

Ёз фаслининг гашти бўлгани каби ўзига хос муаммоли томонлари ҳам бор. Унинг талабларига риоя қилмаган киши ўзига бир қанча касалликларни орттириб олиши мумкин. Бу паллада одатда аҳоли ўртасида ўткир юқумли ошқозон-ичак касалликлари бир қадар авжига чиқади. Ундан муҳофазаланиш хусусида Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги қошидаги Эпидемиология, микробиология ва юқумли касалликлар илмий-текшириш институти директорининг даволаш ишлари бўйича ўринбосари тиббиёт фанлари номзоди Бахтиёр Аъзамов шундай деди:

Шу куннинг мавзуида

ЕГУЛИКДАН ҚЎЗҒАЛУВЧИ ДАРД

— Ҳозир кунлар авжи исиган, ёз мевалари кўп истеъмол қилинаётган даврда ўткир юқумли ошқозон-ичак касалликлари билан оғриш тез-тез учраб туради. Бу касалликни пашшалар оёғи ва қанотига микроб илаштириб, кейин турли озиқ-овқат маҳсулотларига, асосан ҳўл мева, усти очиқ ҳолда сақланаётган овқатларга қўниб тарқатиши мумкин. Шунингдек касалликнинг келиб чиқишида баъзида озиқ-овқатларга бошқа йўллар орқали тушиши билан боғлиқ ҳолатлар ҳам учраб туради. Масалан, стафилококк микроби баъзан турли егуликларга одам қўли орқали ўтади. Кўпинча кун исиган пайтларда кўп туриб қолган овқатларни истеъмол қилиш, қайнатилмаган сувларни ичиш ҳам ўткир юқумли ошқозон-ичак касалликларига сабабчи бўлади. Демак, ҳар бир инсон ўзи истеъмол қилаётган таомни эътибор билан текшириб, сўнгра тановул қилиши лозим.

Ўткир юқумли ошқозон-ичак касалликлари яширин даври 2 соатдан 10 кунгача чўзилиши мумкин. Касаллик кўнгил айниши, қайт қилиш, қувватсизлик, дармонсизлик, шунингдек юрак ҳаракатининг кучсизланиши билан кузатилади. Баъзан кучли тазаҳарланиш натижасида қўл-оёқда тиришиш пайдо бўлади. Тана ҳарорати бир қадар кўтарилиши, баъзан жуда баланд бўлиши ҳам мумкин. Ўткир юқумли ошқозон-ичак касаллигида асосий эҳтиёт чоралари умумий тозалик қоидаларига қатъий риоя этишни талаб қилади. Бунда яшаш жойларини тоза тутиш, пашшаларга қарши аёвсиз кураш, озиқ-овқат маҳсулотларини улардан эҳтиёт қилиш каби тадбирлар назарда тутилади. Шунингдек овқат истеъмол қилишдан олдин ҳар сафар қўлни совунлаб ювиш, қайнатилмаган сув ичмаслик, боғ ва полиз маҳсулотларини ювиб истеъмол қилишга ҳам асосий эътибор қаратилиши лозим. Бундан ташқари жамоат жойларида ошпазлар, сут маҳсулотларини тайёрловчи ишчиларни тиббий кўрикдан ўз вақтида ўтиб туришларини таъминлаш лозим. Микроблар мабодо овқатга йилнинг иссиқ пайтларида аралашиб қолса тез кўпаяди, шунинг учун гўшт, балиқ каби маҳсулотларни музлатилган шароитда сақлаш керак. Агар пиширилган, 4-5 соат сақланган овқатни истеъмол қилишга тўғри келса, уни бир қайнатиб олиб сўнгра истеъмолга тарқатиш лозим.

Юқорида қайд этилган чораларга амал қилинса ўткир юқумли ошқозон-ичак касалликларининг олдини олган бўламиз.

Мурод РАҲИМОВ ёзиб олди.

Эл соғлиғи—юрт бойлиги

«ҲАМШИРА—95» ҒОЛИБЛАРИ

Пойтахтнинг муҳташам «Туркистон» саройида «Ҳамшира-95» шаҳар кўрик-танлови бўлиб ўтди. Тошкент шаҳар соғлиқни сақлаш Бош бошқармаси ҳамда Ёшлар Иттифоқи шаҳар комитети ташаббуси билан ўтказилган бу тадбирнинг асосий мақсади — шаҳар соғлиқни сақлаш соҳаларида фаолият кўрсатаётган ҳамшираларнинг касб маҳоратларини чуқур эгаллашига кўмаклашиш, уларда ижодий ва маънавий фазилатларни шакллантириш ҳамда тиббий хизмат маданиятини ошириш эди.

Баҳслар давомида ҳакамлар ҳайъати шартларига кўра ҳамшира қизлар уч дақиқа мобайнида саломлашиш одобини, ўз табрикларини ва касбларига хос нозик қирраларини намойиш қилдилар. Сўнгра саҳна экранида акс эттирилган ҳар хил вазиятли ҳолатда, яъни кўча-кўйларда, касалхоналарда, бахтсиз ҳодисалар туфайли юз берадиган шароитларда ҳамшира қизларнинг ташхис қўйиш кўникмалари ва беморга қай даражада ёрдам бера олиш маҳоратлари имтиҳон қилинди. Уларнинг қай даражада билимдонлигини синаш мақсадида бир дақиқа ичида касбга оид берилган 15 саволнинг жавоблари текширилди. Шунингдек қизлар боғич боғлаш каби топшириқларни бажаришда ҳамда бўш вақтларда шуғулланадиган машғулотларини намойиш этдилар.

Ўзига хос бадиийлаштирилган ва театрлаштирилган беллашув иштирокчиларининг меҳнати, маҳорати ва билимдонлиги, ўз касбига бўлган меҳр-муҳаббатларини баҳолаш ҳайъат аъзоларига осон бўлмади. Танлов якунларига кўра Мирзо Улуғбек туманидаги «Она ва бола» Республика марказининг кардиология бўлими ҳамшираси Сабоҳат Абдуллаева энг намунали ҳамшира деб топилди. Шайхонтоҳур туманидаги Абу Али ибн Сино номли 1-шаҳар клиник касалхонаси ҳамшираси Замира Ҳидоятова ва Яккасарой туманидаги 3-болалар поликлиникасининг ҳамшираси Музаяна Ниғматовалар иккинчи ҳамда учинчи ўринни эгалладилар.

Танлов ғолибларини Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирининг ўринбосари, Тошкент шаҳар соғлиқни сақлаш Бош бошқармасининг бошлиғи Малика Зияева табриклаб, уларга диплом, медаль ҳамда қимматбаҳо совғаларни топширди. Ёшлар Иттифоқи шаҳар комитетининг биринчи котиби Равшан Абдуқодиров танлов ғолибларига ва барча қатнашчиларга қимматбаҳо совғалар тақдим этди. Шунингдек барча ҳомий ташкилотлар ҳам танлов иштирокчиларига ўз совғаларини бердилар.

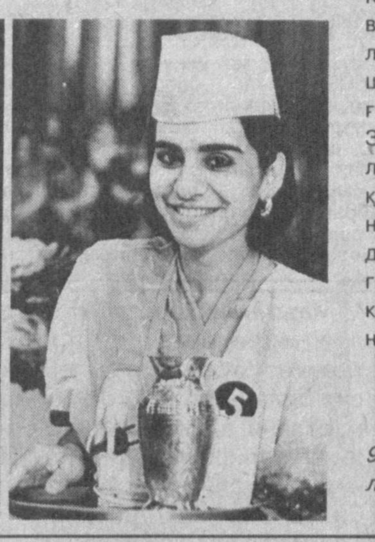

1994 йилда Бухоро шаҳрида ўтказилган Марказий Осиё мамлакатлари тиббиёт ходимларининг «Ҳамшира-94» халқаро кўрик-танловида биринчи ўринни эгаллаган, 1-Тошкент давлат тиббиёт институтининг биринчи курс талабаси Лобар Қосимова Сабоҳат Абдуллаевани табриклаб, унга ўз ғолиблик эстафета таёқчасини топширди. Ўзбекистон ва Қозоғистон халқ артисти Фаррух Зокиров раҳбарлигидаги «Ялла» эстрада дастасининг чиқишлари кўрик-танловга тантанали руҳ бағишлади. Шунингдек Хурсанд Шеров раҳбарлигидаги «Кўҳинур» дастаси ўз куй ва қўшиқлари билан қатнашди.

Дония ЗОКИРОВА.

СУРАТЛАРДА: «Ҳамшира—95» кўрик-танловидан лавҳалар.

Шифокор маслаҳати

ЗАРАРЛИ ТАЁҚЧАЛАР

Сил касаллиги инсониятга қадим замонлардан маълум. Унинг юқумлилик хусусияти эрамиздан аввал ўтган, шарқ Луқмони Ҳаким номи билан машҳур бўлган Гиппократ, Гален ва улуғ ватандошимиз Абу Али ибн Сино асарларида шарҳланган. Лекин француз ҳарбий денгиз флоти шифокори Вильмен узоқ кузатишлар ва тажрибалар асосида сил касаллигининг юқумлилик табиатини исботлади ва бу ҳақда 1865 йили Париж фанлар академиясида ахборот берди. Кейинчалик 1882 йилда немис микробиолог олими Роберт Кох касаллик қўзғатувчи микробни кашф этди ва унинг шарафига бу микроб бацилла Кох ёки Кох таёқчаси деб атала бошлади.

Касалликни тарқатувчи асосий манба сил билан оғриган одамдир. Бемор йўталганда, акса урганда минглаб заррачалар нафас йўлларидан атроф-муҳитга отилиб чиқади ва ҳавода муаллақ ҳолда 30-60 дақиқа туради, аста-секин бу заррачалар (уларда жуда кўплаб сил таёқчалар бўлиши мумкин) уй анжомларига, кийим-бошларга, идиш-товоқларга ёғилади. Сил таёқчаси киши танасига асосан нафас йўллари орқали киради.

Касалликнинг келиб чиқиши кўп омилларга боғлиқ. Агар киши бақувват, сил касаллигига нисбатан табиий чидамлилиги мустаҳкам бўлса, танасига кирган микроб касаллик қўзғатмаслиги мумкин. Аксинча одам камқувват, нимжон, ҳар хил сурункали касалликларга чалинган, боз устига зарарли одатларга мойил бўлса унда сил касаллигининг келиб чиқиши учун ҳамма шароитлар мавжуд деяверинг.

Киши танасининг ҳамма аъзолари сил касаллигига чалиниши мумкин. Масалан лимфа безлари сили, суяк-бўғим сили, жинсий аъзолар сили ва ҳоказо. Лекин буларнинг ичида энг кўп учрайдигани, эпидемиологик жиҳатдан ўта хавфлиси ўпка сили ҳисобланади. Касалликнинг дастлабки белгилари турлича — билинар-билинмас ҳолсизлик, қуруқ йўтал, гоҳида кечқурунлари танада кўтариладиган юқори ҳарорат, узлуксиз йўтал, ўпкадан қон кетиш каби кўринишларда намоён бўлади. Баъзида эса ўпка сили ҳеч қандай белгисиз ривожланади ва ялпи флюорографик текширувларда тасодифан билинади.

Ўзбекистоннинг қуруқ ва иссиқ иқлим шароитида ўпка сили кўпинча бирор белгиларсиз ривожланади, баъзида шундай ҳоллар ҳам учрайди, киши ўзини нохуш сезади, тайинли бирорта аъзоси безовта қилаётганини билмайди, барча мутахассисларда текширувлардан ўтади, айримларда эса бесамар даволанади ва энг сўнггидагина фтизиатрга мурожаат этади. Бу пайтга келиб эса касаллик анча ривожланган бўлади.

Касалликни даволашдан кўра унинг олдини олиш осон. Бу жиҳатдан оладиган бўлсак сил касаллигининг олдини олиш бола дунёга келган туғруқхоналарда бошланади. Бунда гўдак БЦЖ вакцинаси билан эмланади. Шу йўл билан сунъий равишда киши танасининг сил касаллигига берилувчанлиги маълум вақтда йўқотилади. Шунинг учун такрорий эмлаш 7, 12, 17 ва 30 ёшда қайтарилади. Эмланганлар ўзларини хасталикка нисбатан 80 фоиз муҳофаза қилган бўладилар.

Касалликнинг олдини олишдаги бошқа чоралар кўпроқ ижтимоий масалаларга бориб тақалади. Жумладан, аҳоли уй-жой шароитида озодаликни сақлаш, иш жойларига киши танасига салбий таъсир этувчи барча иллатларни тугатиш ва ҳоказо. Силга чалинган кишиларни озиқ-овқат, умумий овқатланиш ва болалар муассасаларидан четлатиш, кишиларнинг ўзларига бевосита боғлиқ бўлган соғлом турмуш тарзини жорий этиши лозим. Жисмоний тарбия ёрдамида танани чиниқтириш ва шу орқали унинг касалликка бўлган табиий чидамлилигини оширишга эришиш зарур.

Ҳозирги кунда бу хасталикдан бутунлай соғайиб кетиш учун барча имкониятлар мавжуд. Лекин бу жараён кўп жиҳатдан беморнинг ўзига ҳам боғлиқ. Унинг сабр-бардоши, иродаси қай даражада қатъий бўлиши катта аҳамиятга эга.

Арслон ЭШОНХУЖАЕВ,
1-шаҳар сил касалликлари клиник касалхонасининг ташхис бўлими мудири.

Дилкаш суҳбатлар

МЕЪЁРИНИ БИЛГАНГА ЯХШИ

Бугунги кунда янги туғилган чақалоқлар ўртасида суяк-бўғим хасталикларининг пайдо бўлаётгани кишини ўйлантирмоқда. Бу муаммо хусусида фикр билдириш учун Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигига қарашли Травматология ва ортопедия илмий-тадқиқот институтининг илмий ишлар бўйича директор ўринбосари Мурод Солиев билан суҳбатлашдик.

— Мурод ака, аввало боланинг жисмонан расо ўсишида ортопедия соҳасининг аҳамияти хусусида гапирсангиз.

— Болалардаги ортопедик нуқсонларни аниқлаш ва уларни ўз вақтида даволаш масаласи келажак авлоднинг жисмоний баркамоллигини таъминлаш тизимида муҳим ўрин тутади. Бу масалани ҳал этиш фақат тиббиёт олимларигагина эмас, балки кўп жиҳатдан ота-оналарга ҳам боғлиқ. Улар бола тана тузилиши, уни парвариш қилиш йўллари ҳақида муайян тушунчага эга бўлишлари керак. Ортопед шифокор бола саломатлигини сақлаш тизимида жуда муҳим ўрин тутувчи мутахассисдир. У боланинг таянч-ҳаракат аъзоларида, яъни қўл-оёқ ва умуртқа, суяк-бўғимларида қийшиқлик, калталик, жойидан чиқиш каби ўзгаришларни аниқлаш ва даволаш билан шуғулланади. Болалар поликлиникаларида янги туғилган чақалоқни биринчи бўлиб кўрикдан ўтказувчи учта асосий мутахассис — невропатолог, педиатр билан бирга ортопед эканлиги бежиз эмас. Аксарият туғма ортопедик касалликлар болани безовта қилмайди, ташқи кўринишидан ҳам билинмайди. Шунинг учун биз уларни маккор касаллик деб айтамиз.

— Ўзингизга маълумки, бешикнинг хосияти авлодлар синовидан муваффақиятли ўтган. Лекин нима учундир сўнгги пайтларда бешикда вояга етган гўдакларда ҳам суяк-бўғим хасталиклари кўпаймоқда...

— Халқимиз юксак миллий маданият соҳибидир. Шу жумладан фарзанд парвариши, тарбияси соҳасида ҳам қадимдан шаклланган, синалган одатларимиз бор. Улар ҳозирги замон тиббиёт илми томонидан ҳам илмий асосланган. Шу билан бирга бола танасининг тузилиши ва ўсиши ҳақида талай нотўғри тушунчалар ҳам борки, улар аҳолининг маълум қисми ичида кенг тарқалган. Кези келганда бир масала хусусида алоҳида тўхталиб ўтмоқчиман. Ортопед шифокор чақалоқни кўриб даволашни тавсия этса, баъзи ёши катта одамлар «Ўзи ўтиб кетади, қўявер, даволатма, болани қийнама», деб ёш ота-оналарни йўлдан қайтарганлари, шу билан даволаш фурсати бой берилиб, кейин пушаймон бўлганларини кўп учратганман. Ёки умуман ортопедга кўрсатишга қаршилик қилувчи, «Ортопедга кўрсатсанг, соғ боладан касал топиб, оёғига темир ёки гипс қўяди, боламиз тинч, ҳеч нарсадан безовта бўлмаяптику, демак, у соғлом», — дегувчилар ҳам оз эмас. Тўғри, баъзи бир ортопедик хасталиклар, масалан, чаноқ-сон бўғимлари дисплазияси ёки тизза бўғимларининг қийшиқлиги, айрим ҳолларда муолажасиз тузалиб кетиши мумкинлигини тажрибада кўрилган. Лекин бутун муаммо шундаки, кимдадир ўз-ўзидан тузалиб кетадию, кимни эса мажруҳликка олиб келишини олдиндан айтиб бўлмайди. Тузалиб кетса яхши, агар тузалмасачи?

Олимларимиз оғир ортопедик хасталик бўлмиш сон суягининг туғма чиқиши касаллигининг Ўзбекистонда бошқа жойларга нисбатан кўпроқ учраши сабабларини ўрганиб чиқиб, бу сабаблардан бири чақалоқларнинг бешикда ётиши деган хулосага келганлар. Мен бешик мутлақо зарарли нарса демоқчи эмасман. Меъёрини билиб, қоидаларига риоя қилиб боқилса бешикда ҳам болани соғлом ўстириш мумкин. Лекин бунинг учун асосий иккита шарт бор: биринчидан, чақалоқда туғма ортопедик нуқсонлар бўлмаслиги керак, демак, бола албатта ортопед кўригидан ўтмоғи лозим. Иккинчидан, чақалоқни тез-тез бешикдан чиқариб, баданини қуёш нуридан баҳраманд қилиб туриш, қўл-оёқларини эркин ҳаракат қилишига имконият бериш керак.

— Ҳозирги кунда ёш болалар орасида суяк-бўғим хасталикларининг қайсилари кўпроқ учрамоқда?

— Бугунги кунда болалар ўртасида суяк-бўғим хасталикларидан кўп учраётгани бўкса дисплазиясидир. Оддийроқ қилиб айтганда, чаноқ-сон бўғимларининг кам ривожланиши ёки ривожланишдан орқада қолиши деган маънони англатади. У Ўзбекистон ҳудудида бошқа жойларга нисбатан кўпроқ, айниқса қиз болаларда учрайди. Бу касаллик тузалмаган тақдирда оғир оқибатларга олиб келади, сон суягининг туғма чиқишига сабаб бўлади, ёки коксартроз деб аталмиш бўкса оғриғига дучор қилади. Касалликнинг асосий белгиси бола сонларининг ташқи томонга керилмаслиги, яъни оёқлари орасининг яхши очилмаслигидир. Бундан ташқари сон соҳасидаги тери бурмаларининг иккала оёқда икки хил жойлашиши, номутаносиблиги ҳам қисман дисплазия борлигидан дарак беради. Бу хасталикни даволаш учун чақалоқнинг оёқларини гўё у она қорни устида ўтиргандек ҳолатда, яъни тиззаларини икки томонга керилган ҳолатда ушлаши керак. Ўз-ўзидан тушунарлики, бундай ҳолатни бешикда қилиб бўлмайди, шунинг учун бўкса дисплазияси бор болаларни бешикка ётқизмаслик лозим. Чақалоқ 2—3 ойлик бўлгунча оёқлари орасини очиб йўргаклаш мақсадга мувофиқдир. Каттароқ бўлгач, махсус иштончалар ва мосламалар кийгизиш тавсия этилади. Болани ҳамма вақт — хоҳ уйда бўлсин, хоҳ кўчада, оёқларини очиб кўтариш керак. Баъзи оналар болаларини бундай ҳолатда кўтаришга истиҳола қилишади, уларнинг фикрича, болани бундай кўтариш уят саналар эмиш. Мен бу фикрга мутлақо қўшилмайман. Бола оёқларини кериб кўтаришнинг қадимий ўзбекча усули — опичлашни ҳамма билади. Буни ҳеч ким айб ҳисобламайди-ку. Фарқи фақат шундаки, чақалоқ қаддини тутиши осон бўлиши учун уни бағрингизга босиб ушлайсиз холос.

— Сўнгги пайтларда тижорат дўконларида турли болалар тиббий мосламалари сотилмоқда. Улар гўдакларнинг тезроқ юриб кетишига ёрдам берар эмиш...

— Болаларни вақтидан аввал оёққа бостириш ҳам зарарлидир. Охирги пайтларда ёш ота-оналар ичида болани юришга ўргатувчи мослама — ходунки урф бўлаётгани рост. Бу мосламага гўдакни 10, 9 ва ҳатто 7 ойлигидан ўтказишган ҳолларни учратиш мумкин. Бунга сабаб нима — чиройли нарсаларга ишқибозликми ёки фарзандининг тезроқ юриб кетишига иштиёқми — билмадим. Шу муносабат билан яна бир бор эслатмоқчиман: инсон боласининг туриши ва юришига табиатнинг белгилаган ўз муддати бор. Табиатни нихталаб, бу муддатни сунъий равишда қисқартиришга уриниш, мурғак суякларга оғирлик бериш зарарлидир. Юқорида зикр этилган мослама — ходункилар фақат бирон бир сабаб билан юриши кечиккан болалар учун мўлжалланган ва уларни бир ёшдан кейингина ишлатиш мумкин.

Абдумалик АБДУРАҲМОНОВ суҳбатлашди.

Тиббиёт муассасаларида

ҚУЛАЙ ШАРОИТЛАРДА ДАВОЛАНИШАДИ

Абу Али ибн Сино номли 1-шаҳар клиник касалхонасида ташкил этилган янги бўлим йигирма ўринга мўлжалланган бўлиб, унда юрак, ўпка, бўғим, ошқозон-ичак, асаб хасталикларига чалинганлар даволанади.

— Мен ўпка шамоллашининг оғир шакли ташхиси билан бу ерга келган эдим, — дейди шу бўлимда даволанаётган бемор Шуҳрат Ҳасанов. — Шу куниёқ даволаш ишларини бошлаб юборишди. Қисқа вақт ичида ўзимни анча яхши ҳис эта бошладим. Энг муҳими бу ерда беморлар учун барча шарт-шароитлар мавжуд экан. Ана шу омил ҳам беморларнинг тезда шифо топиб кетишига сабаб бўлмоқда.

Бемор таъкидлаганидек, бу ердаги шароит ҳозирги давр талабларига жавоб бера оладиган даражада ташкил этилган. Жумладан, беморхоналар икки ўринга мўжалланган, бир кишилик беморхоналар ҳам бор. Ҳар бири алоҳида телевизор, кийим алмаштириш жавони, ювиниш бурчаги билан таъминланган.

— Асосий вазифамиз — беморларга юксак тиббий хизмат кўрсатишдир, — дейди бўлим мудири Манзура Шоёқубова. — Шунинг учун бўлимимизга юқори малакали шифокорларни жалб қилганмиз. Улар орасида Абдулла Убайдуллаев, Дилбар Маҳмудова каби ўз ишининг билимдони бўлган профессорлар, Муҳайё Ҳасанхўжаева каби малакали шифокорлар меҳнат қилишмоқда. Муҳаббат Азизова, Шоҳиста Султонова, Мухтабар Жалилова кабилар эса фақат олий ва биринчи тоифали ҳамширалардир.

Бўлимнинг яна бир афзаллиги шундаки, бемор аҳволининг мунтазам текширилиб бориши ҳеч қандай оворагарчиликсиз шу ернинг ўзида амалга оширилади. Хусусан қоннинг барча текширувлари, ультратовуш ёрдамида ташхис қўйиш, электрокардиограмма, фонокардиограмма, рентген ва радиология, лазер аппарати хоналари шулар жумласидандир. Махсус дам олиш хоналари эса юксак дид билан нақшинкор усулда безатилган.

Асосий муолажалар физиотерапия ҳамда ўсимлик шарбатлари билан олиб борилади. Фақат қатъий лозим бўлгандагина дори-дармонлардан фойдаланилади, бинобарин, беморлар учун бу ерда дори-дармонларнинг деярли барчаси мавжуд. Шунинг учун бўлимда даволанаётган беморлардан фақат шифокорларга миннатдорчилик сўзларини эшитиш мумкин. Сўнгги пайтларда бу бўлимга фақат бирор касалликка чалинган беморларгина эмас, балки саломатлигини кўрикдан ўтказиб, лозим бўлса даволаниш мақсадида ҳам мижозлар келишмоқда.

Мажид РАИМОВ.

СУРАТЛАРДА: умумий терапия бўлими мудири Манзура Шоёқубова ўз жамоаси даврасида; ҳамшира Умида Саимова беморлар билан.

Рустам Шарипов олган суратлар.

Туркистон — умумий уйимиз

ТОМИРИ ТЕРАН ОҒА-ИНИЛАР

«Ўзбек ва қозоқ халқларининг турмуши, урф-одатларида ўхшашлик жуда кўп. Бу икки халқ барча замонларда, ўз озодликлари учун биргаликда курашиб келганлар» деган эди ўзбек халқининг севимли фарзанди, бахт ва шодлик куйчиси Ҳамид Олимжон.

Ҳақиқатан ҳам ўзбек ва қозоқ халқларининг қадим замонлардан дўстлиги, биродарлиги, оға-ини эканлигини исботлайдиган тарихий далилларни кўплаб келтириш мумкин. Масалан, пойтахтимизда XVI аср ёдгорлиги — Бароқхон мадрасаси бор. Бароқхон аслида ким бўлган? У XV аср охири ва XVI аср ўрталарида Тошкент ҳамда Сирдарёда ҳокимлик қилган. Бароқхон Самарқанд хони Шайбону авлодидан чиққан Суюниш Хожа хоннинг фарзанди, Дашти Қипчоққа ҳукмронлик қилган Абулхайрхоннинг набирасидир.

Ёки тарихий мисол сифатида қозоқ Жалангтўс (Ялангтўш) ботирни олайлик. У очарчилик бўлган 1581 йили Бухоронинг Нурота тоғидан макон топади. 12 ёшида қозоқ хони Динмуҳаммадга хизмат қилади. Ақллилиги, тадбиркорлиги ва ботирлиги билан хоннинг назарига тушади. 1640 йили қозоқ ва ўзбекларга қарши чиққан Қалмоқ хони Ботирни енгиш учун Жалангтўс аскарларига бош бўлиб, ёвни тор-мор этади. 1643 йили Еттисувда қалмоқларга қарши курашаётган Жангирхон аскарига Самарқанддан 20 минг аскарни ёрдамга юборади.

1649 йили Бухоро хони Абдул Азиз билан Эрон подшоси ўртасида Хуросон ва Балх учун бўлган жангларда Жалангтўс лашкарларга бошчилик қилиб, ёвга қақшатқич зарба беради. Шу урушда Бухоро билан қозоқ хонликлари умумий ёвга қарши курашиш учун шартнома тузади. Академик М. Массоннинг айтишича Жалангтўсга келиб турадиган совға-саломлар, хазиналар мамлакат бойликларидан кўп экан. Унга Ҳиндистондан, қирғиз, қозоқ хонларидан, ҳатто Тибетдан кўплаб қимматбаҳо буюмлар келиб турган.

Тарихий шахслардан яна бири Тўлабий ҳақида кўпчилик билади. У ёшлигидан адолатли, жасур, сўзга чечан бўлган. У эл-улус орасидаги ер-сув масалаларини тўғри ҳал қилиши билан қозоқ-ўзбек халқлари ўртасида шуҳрат қозонади. Тўлабий 1698 йили бошланган қалмоқларга қарши курашда, қозоқ, ўзбек, қирғиз ва қорақалпоқ халқларини бирлаштириб, жангда ғалаба қозонади. Қалмоқлар бостириб келганда Тўлабий ёлғиз қолади. Ёв аскарлари келиб: «Бу қанақаси, ҳамма қўрқиб қочиб кетганда сен юртда қолиб қўрқмай ўтирибсан» деб сўрашади. Шунда у «Ўтовимда полапон очган қалдирғоч уяси бор, кўчсам шуларнинг уяси бузилади», деб жавоб берган экан. Буни эшитган босқинчилар Тўлабийга тегишмабди. Ўзбек дўстларимиз шунга кўра бу инсонни «Қалдирғоч авлиё» дейишади.

Тошкент атрофидаги Култепа деган жойда уч юздан ортиқ беклар ўзаро бош қўшиб, тез-тез маслаҳат қилишар экан. Шундай кенгашларда Тўлабий халқларни бирликка, биродарликка чақирибгина қолмасдан Чимкент, Туркистон ва Тошкентда юрт фойдаланадиган қурилиш ишлари билан ҳам шуғулланган. Тошкентга 12 йил ҳокимлик қилган бу инсоннинг жасади шаҳримиздаги Юнусхон қабри ёнига қўйилган.

Ҳеч муболағасиз айтиш мумкинки, машҳур Абай отамиз айтиб кетганидек Марказий Осиё босиб олингунга қадар ўзбеклар ўз оғалари, яъни қозоқларнинг ҳар ишда суянган тоғи бўлганлар. Очарчилик йиллари қозоқлар ўзбек уйидан бошпана топган. Ҳозир Ўзбекистонда бир миллионга яқин қозоқлар ўзбек бовурлари билан ёнма-ён туриб, халқ хўжалигининг турли соҳаларида меҳнат қилишмоқда.

Академик-ёзувчи Мухтор Авезов, ёзувчи ва шоир Мағжон Жумабоев, академик, халқ рассоми Урол Тансиқбоев, ёзувчилар Одил Ёқубов, Носир Фозилов, марҳум Туроб Тўла ва Ўзбекистон халқ рассоми Мирзахўжа Холиқуловлар Ўзбекистон нон-тузини тотиб шуҳрат қозонган бўлсалар, эндиликда ўзбек-қозоқ дўстлигини ривожлантиришга ўз ҳиссаларини қўшиб келишмоқда.

Қидирбой ТУЛАБОЕВ,
Ўзбекистон халқ таълими аълочиси.

Яхши анъаналаримиз

САЙИЛГОҲ КЎЧАСИДА МУЗҚАЙМОҚ САЙЛИ

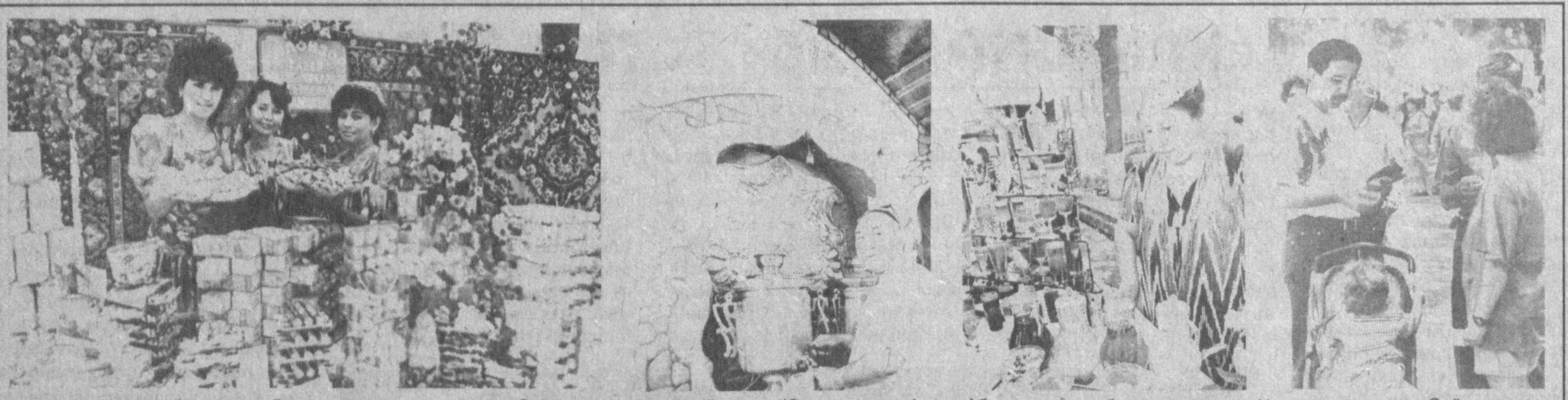

Ўзбекона яхши анъана ва расм-русумларимиздан ҳар қанча ўргилсанг арзийдида! Шу йилнинг 10-11 июнь кунлари шаҳримиз марказидаги Сайилгоҳ кўчасида ташкил этилган музқаймоқ сайлига келган тошкентликлар ва пойтахтимиз меҳмонлари Тошкент шаҳар «Озиқ-овқат» акционерлик бирлашмасининг ҳар йили яхши анъанага айланиб бораётган ва бу гал ҳам намунали ташкил этган тадбиридан жуда мамнун бўлдилар. Дарҳақиқат хилма хил музқаймоқлар, мазаси оғизда қоладиган ширинликлар, мавсумий мевалар қўшиб пиширилган анвойи тортлар, пирожнийлар, мевали ва маъданли сувлар, шарбатлар, фирма ичимликларининг турлари жуда ҳам кўп эди. Шунингдек, сайилга келганлар маҳорат билан пиширилган байрам ошлари, турли кабоблар, иссиқ нон тановул этиб, қора ва кўк чой ичдилар. Бинобарин шу ўринда Сайилгоҳ кўчасида жойлашган Юнусобод акционерлик жамиятига қарашли «Гулноз» қаҳвахонаси таркибидаги «Гўзал таом» ошхонаси ҳам сайил қатнашчилари билан гавжум бўлганлигини таъкидлаш керак. Бу ерга келган киши чойхоначи Бахтиёр Жўраев дамлаган чойни ичмасдан кетмайди. Унинг ширин сўзи, исли-ифорли қилиб дамлаган чойини бир марта ичган одам албатта шу ерда яна бир чой ичсам, Анвар Абдуқодиров каби ошпазлар маҳорат билан тайёрлаган ўзбек таомларидан тановул қилсам деган ниятни кўнглига жо қилиб қўяди...

— Бугунги музқаймоқ сайлига бутун оиламиз аъзолари билан келган эдик,— дейди уй бекаси Малика Ҳидоятова.— Ҳаммамиз жуда ҳам мамнун бўлдик. Бундай сайилларнинг шаҳримизда тез-тез уюштирилаётганлиги мақтовга лойиқ!

Икки кун давомида Сайилгоҳ кўчасидаги музқаймоқ сайлига келиб, бу ерда дам олиш кунларини мароқ билан ўтказган кишиларнинг оғзидан ана шундай дил сўзларини эшитиш мумкин эди.

Саид БОТИРОВ.

СУРАТЛАРДА: Сайилгоҳ кўчасидаги музқаймоқ сайлида.
Рустам Шарипов олган суратлар.

Бозор иқтисодиёти шароитида болаликни ҳимоя қилиш, оиланинг ижтимоий муаммоларини ечиш учун зарур бўлган болалар ва ўсмирларнинг дам олишини ташкил этишни янада яхшилаш мақсадида Тошкент шаҳар ҳокими ва Тошкент шаҳар касаба уюшмалари кенгаши раёсати биргаликда «1995 йилнинг ёзги таътили болаларнинг дам олишини, уларни соғломлаштириш ишларини ташкил этиш тўғрисида» қарор қабул қилди. Бу тадбирни амалга ошириш учун тузилган ҳайъат раисининг ўринбосари, Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирининг ўринбосари, Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармасининг бошлиғи Ҳамидулла Йўлдошев мазкур қарордан келиб чиқадиган вазифалар хусусида шундай деди:

Мутасаддилар фикрича...

ТАЪТИЛ МАРОҚЛИ ЎТАДИ

— Олиб борилган тайёргарлик ишларидан келиб чиқиб гапирадиган бўлсак, бу йилги ёзги таътил шаҳар ташқарисида жойлашган оромгоҳлардаги каби шаҳар мактабларида ташкил этилган дам олиш масканларидан ҳам ҳордиқ чиқариш болалар учун эсда қоларли воқеаларга бой бўлади. Дам олиш ва соғломлаштириш муассасаларини таъмирлаш ишлари аллақачон тугалланган, ёз мавсумида режа асосида қилинажак барча ишлар келишиб олинди. Хусусан сўлим Оқтош оромгоҳида тарбиячилар иштирокида бўлиб ўтган йиғилишда ташкилий масалалар, жумладан тўгарак ишлари, тиббий хизмат кўрсатиш, озиқ-овқат таъминоти масалалари кўриб чиқилди. Худди шундай кенгаш болалар ва ўсмирлар ижодиёти шаҳар марказида ҳам ўтказилиб, унга умумий овқатланиш, санитария, молия, касаба уюшмалари ходимлари, спорткомитет вакиллари, маҳалла фаоллари ҳам жалб этилди. Бугунги кунда болаларнинг дам олишига масъул бўлган барча ташкилотлар ўз вазифаларини яхши билишади.

Бутун ёз давомида пойтахтимиз болаларига 34 та мактаб қошидаги ва 40 та шаҳар ташқарисидаги оромгоҳлар хизмат кўрсатади. Оромгоҳларга бора олмайдиган болалар ҳам эътибордан четда қолмайди. Улар учун бадиий ижодиёт, туризм, спорт масканлари каби мактабдан ташқари муассасалар, мактаблар қошида ташкил этилган турли тўгараклар бутун ёз давомида ишлаб туради. Болаларнинг катта қисми ўлка бўйлаб саёҳатларга чиқишади. Ҳар ойда бундай болаларнинг 20 мингга яқинини республикамизнинг эътиборга лойиқ масканларига олиб бориш, 15 минг болани спорт машғулотлари билан банд қилиш, 60 мингга яқин болани тўгаракларга жалб этиш режалаштирилган.

Бундан ташқари иқтидорли болалар учун техник ижодиёт маркази қошида машғулотлар ўтказиш кўзда тутилган. Археология соҳасига қизиқувчи ўқувчилар Сирдарё сув ҳавзасидаги Улуғбек оролида жойлашган оромгоҳда, экологияга қизиққанлар эса Пском бағрида бўлишлари мумкин. Болаларнинг ёзги дам олиш онлари пойтахтимиздаги «Меҳржон», «Боғи Эрам», Мирзо Улуғбек номли истироҳат боғларида ҳам бўлиб ўтади. Бу ерда ўйинчоқлар куни, турли кўрик-танловлар, «Эртак қаҳрамонлари болалар ҳузурида» каби тадбирлар ўтказиш мўлжалланган.

Болалар ва ўсмирлар ижодиёт маркази қошидаги ўйинли мусобақалар клуби 9 июндан бошлаб кичик олимпиадалар ташкил этди. Бундай беллашувлар аввалига Акмал Икромов, Юнусобод, Чилонзор туманлари учун, 16 июндан Мирзо Улуғбек, Шайхонтоҳур, Сергели, Миробод, 23 июндан эса Ҳамза, Собир Раҳимов ва Яккасарой туманлари учун ўтказилади. Республика қўғирчоқ театри билан ҳам шартнома тузилган. Шартномага кўра театр жамоаси ўқувчиларни севимли эртак қаҳрамонлари билан яна учраштиришади.

Шуни таъкидлаб ўтиш жоизки, болаларнинг дам олиши ва уларни соғломлаштириш борасида бир қатор ташаббуслар туғилмоқда. Жумладан Юнусобод тумани халқ таълими бўлими ўз ишларини «Мактаб—болаларнинг дам олиши ва кўнгил очиш маскани» шиори остида ташкил қиладиган бўлди. Тумандаги ҳар бир мактабда тўгараклар, кутубхоналар ишлаб туради. Халқ таълими бўлими ташаббуси билан Яккасарой тумани ҳокимлиги яна бир мактаб қошида болалар оромгоҳи очиш учун маблағ ажратди. Бир сўз билан айтганда бу йилги ёз таътиллари болалар учун чинакам дам олиш палласига айланиши учун барча ишлар қилинди.

Мурод РАҲМОНОВ.

Танловлар, танловлар...

ЎЗ КАСБИНИНГ УСТАЛАРИ

Маълумки, ҳар куни кўплаб кишилар ижтимоий таъминот бўлимларига пенсия билан боғлиқ у ёки бу масалани аниқлаш мақсадида келишади. Пенсионернинг гапларини диққат билан эшитиш пенсияни белгилаш ва уни ҳисоб-китоб қилиш, Президент Фармонлари бўйича қўшимча тўловлар тўлаш билан боғлиқ қоидаларни ҳар бир кишига тушунтира билиш керак. Дарҳақиқат, ижтимоий-таъминот бўлимларида меҳнат қилаётган мутахассисларнинг ишини асло осон деб бўлмайди. Чунки кун бўйи ҳисоб-китоб билан шуғулланиш, рақамлар устида бош қотиришнинг ўзи бўлмайди албатта...

Куни кеча ўтказилган шаҳар танловида ана шу соҳа ходимлари пенсия қонунчилиги, қонунларни аъло даражада билишларини кўрсатдилар. Шуни айтиш керакки, танлов шартлари ҳам мураккаб эди. Шунга мувофиқ нафақат ихтисослик бўйича саволларга жавоб қайтариш, балки компьютер бўйича, Ўзбекистон тарихини ва ўзбек халқининг анъана ва расм-русумларини билиш бўйича ҳам ўз қобилият ва билимларини кўрсатиш керак эди.

Танлов бошланиши олдидан сўзга чиққан Тошкент шаҳар ижтимоий-таъминот бош бошқармасининг бошлиғи Ф.Н.Нажмиддинов ўтказилаётган тадбирнинг касб маҳоратини оширишдаги аҳамияти, унинг ҳар бир ижтимоий-таъминот бўлимига пенсия ёшига етган кишилар келган пайтда уларнинг муаммоларига меҳрибонлик ва эътибор билан муносабатда бўлишга хизмат қилажагини таъкидлади.

Танловда берилган топшириққа унинг қатнашчилари бирин-кетин жавоблар қайтаришди. Лекин танлов ҳайъати яхшиларнинг яхшисини аниқлади. Биринчи ўрин Акмал Икромов тумани ижтимоий-таъминот бўлимининг мутахассиси Наргиза Фармонхўжаевага, иккинчи ўрин Яккасарой тумани ижтимоий-таъминот бўлими ходими Наргиза Жалиловага, учинчи ўрин Акмал Икромов тумани ижтимоий-таъминот бўлими ходими Дилноза Тошматовага насиб этди. Мирзо Улуғбек туманидан танловда қатнашган Муҳайё Аҳмедова томошабинлар эътиборини қозониш учун бериладиган мукофот соҳибаси бўлди. Юнусобод тумани ижтимоий-таъминот бўлими энг яхши рамз белгиси ғолиби бўлди.

Ушбу танловга келган томошабинлар ғолибларини ва танловга ўзгача байрамона руҳ бағишлаган «Ғунча» болалар ансамблини қизғин олқишладилар.

Танловга ҳомийлик қилган «Юлдуз» ҳиссадорлик жамияти, Тошкент чинни заводи, «Оникс» ҳиссадорлик жамияти, Марказий универсал дўкони, «Ўзбекбалиқовлашиттифоқи» шаънига илиқ сўзлар изҳор этилди. Ушбу танлов унинг қатнашчилари ва иштирокчилари қалбида узоқ вақт сақланадиган бўлди.

Содиқ БОБОЕВ.

СУРАТЛАРДА: танловдан лавҳалар.
Д. Ғозиев олган суратлар.

Савол сиздан — жавоб биздан

НЕГА ОҚ УЙ ДЕЙИЛАДИ?

Нима учун АҚШ Президентларининг қароргоҳи Оқ уй деб аталади?
Ҳасан ЙЎЛДОШЕВ, ишчи.

Аввало АҚШ Президентларининг қароргоҳи бўлмиш Оқ уйни ким лойиҳалаштиргани ҳақида сўз. У ирланд меъмори Жеймс Хобаннинг лойиҳасига кўра тикланган. Дастлаб Президент уйи, Президент саройи деб юритилган. Энг муҳими у кулранг ғиштдан қурилган.

1814 йил 24 августда уруш пайтида Британия қўшинлари Вашингтонни эгаллашган, Президент уйини батамом ёндириб юборишган. Уйнинг фақат деворлари омон қолган, холос.

Яна ўша меъмор Жеймс Хобан бошчилигида бино 1817 йилда қайта тикланган. Ёнғин изларини йўқотиш мақсадида у яхшилаб оқланган. Шундан кейин АҚШ Президентлари қароргоҳини Оқ уй деб атай бошлаганлар. 1902 йилда Президент Теодор Рузвельт бу сўзни қонун йўли билан мустаҳкамлаган.

ҚОЧИБ ҚУТУЛИШ МУШКУЛ

Айтишларича, олимлар сувда қандайдир қотил молекулалар борлигини аниқлашибди. У инсон учун ниҳоятда хавфли экан. Шу ростми?
Назира СУЛАЙМОНОВА, талаба.

Россия Тиббиёт фанлари академияси Н. Ф. Гомолея номидаги эпидемиология ва микробиология илмий-тадқиқот институтининг хабар беришича яшил-зангори сув ўтлари ҳавзаларининг ифлосланиши оқибатида ўзларидан алоҳида молекулалар чиқара бошлаган. Олимлар уни «иблис ўқлари» деб аташди. Ҳамма гап шундаки, бу молекулаларнинг жони жуда қаттиқ экан. Ичимлик сувда ярим-бир соат қайнатса ҳам ўлмас экан. Киши аъзосида қон бузилиши, рак ва шунга ўхшаш бедаво касалликларни келтириб чиқарар экан. Уларни ҳатто одатдаги фильтрлар билан ҳам тутиб бўлмайди.

Мутахассислар шундай демоқдалар: деярли барча сув ҳавзаларида мавжуд бўлган яшил-зангори сув ўтларининг ривожланиб бораверишии инсоният учун жиддий хавф туғдиради. Компьютерларнинг ҳисоб-китобларига кўра 100 йилдан кейин у «Гомо сопиенс», яъни одамзотни биологик жинс сифатида қириб юбориши мумкин.

Инсоният, яъни бизнинг олдимизда уч йўл бор, дейишмоқда олимлар: ё яшил-зангори сув ўтларига қарши тадбир ўйлаб топишимиз керак, ёки кўл, дарё, денгиз, уммонлар сувини тоза сақлашимиз, ёки... ер юзидан йўқ бўлиб кетишимиз керак. Энг мақбул йўл — табиатни булғашни бас қилиб, уни авайлаш, албатта! Фақат фидойилик кўрсатсак бас.

ЕР СЎЗИНИНГ ИБТИДОСИ

Сайёрамизнинг номи қандай пайдо бўлган?
Илҳом АСАДХЎЖАЕВ, муҳандис.

Қадим славянларда «земля» — «ер» сўзи «текислик», «қабариқ», «бўлак» маъноларини англатган. Қадимги Русда эса «ер» сўзи билан қабилалар ҳудуди, шарқий славян бирликлари, князликлар аталган. Масалан: Санников ери, қипчоқлар ери, Новгород ери ва ҳоказо.

Кейинроқ бориб умуман қуруқликни, бутун дунёни ер деб атай бошлаганлар. Буюк мунажжим Коперник дунёнинг гелиоцентрик силсиласини ишлаб чиққандан сўнг, ер сайёра номига айланди. Таълимотларга асосланиб қуёш силсиласидаги сайёралардан бири Ер деб атала бошланди.

Ҳозир эса унинг номи жуда муқаддаслашиб кетди: Шарқда ноз-неъматлар макони замин она Ер деб аталади.

ҚЎШИҚЧИНИНГ ТАҚДИРИ

Эдит Пиаф жаҳонга таникли қўшиқчи эди. Айтишларича у ичкилик ва гиёвандликдан вафот этган экан. Шу ростми?
Майсара МАҲКАМОВА, ҳамшира.

Қўшиқчининг синглиси Симона Бертоннинг гувоҳлик беришича, ҳамма нарса Эдит Пиаф биринчи бор автомобиль ҳалокатига учрагандан кейин бошланган. Машҳур қўшиқчи умри давомида тўрт марта машина тагига тушиб чиққан. Бемордаги қаттиқ оғриқни камайтириш учун дўхтирлар морфий укол қилишган. Оқибатда Эдит Пиаф аста-секин морфийга ўргана бошлади. Уни бир неча бор шифохонага ётқизишди. Эдит эса ҳар гал қочиб кетаверди, гиёванд моддалардан укол олаверди. Унинг қўли, бели кўкариб кетган, яралар излари баданини безаб ташлаган эди. Хуллас морфийдан қутулишга қўшиқчининг кучи етмади. Устига устак ичкиликка ружу қўйди. Шу даражага бориб етдики Эдит Пиаф бир стакан пиво ичса ҳам ғирт маст бўладиган бўлиб қолди. У бир марта ўзини ўзи ўлдирмоқчи бўлди, икки марта оқ қон васвасасига тушди, телба бўлиб ақлдан озди. Шифокорлар уни рак деб топишди.

Эдит Пиаф охирги йиллари саҳнага чиқмай қўйди. Ширин овозидан ажралди. Юзлари шишиб, юролмай қолди. Охир-оқибат озиб-тўзган бечора хонанда минг азоб ичида ҳаёт билан видолашди. Агар ҳаёт бўлганида у 80 ёшга кирарди.

Гиёвандлик, ичкиликбозлик ҳар нарсани емиради, унга қарши турадиган вужуд йўқ. Буни унутмаслик керак. Соғлом турмуш тарзига не етсин ахир.

Толиб САЪДУЛЛАЕВ тайёрлаган.

БУГУНГИ КУН АФАНДИСИ

Маннон Уйғур номидаги Тошкент Давлат Санъат институти талабалари драматург Иброҳим Содиқовнинг «Афандининг беш хотини» деб номланган қувноқ саҳна томошасини мухлислар ҳукмига ҳавола этдилар. Мунаввар Абдуллаева саҳналаштирган спектаклдаги бош роль Афанди образини Лочин Хўжаев яратди. Шуниси эътиборга лойиқки, республикамиз ва чет элларда кўплаб саҳналаштирилган бу саҳна асарини талабалар анъаналардан ўзгача тарзда мухлисларга тақдим эта олганлар.

Асарнинг илк кўринишларида қаҳрамонлар оддий тайёрлаш жараёнидаги кийимларда бўлсалар, кейинги саҳналарда эса қадимги ўзбек урф-одатларига суянган ҳолда пайдо бўладилар ва ўша замона руҳига мос либосларда ижро этадилар. Сўнгги саҳналарда эса ижрочилар замонавий кийимларда, бугунги кун нафаси билан талқин этадилар. Бу билан эса Афанди ҳар замонларда яшаган ва яшайди деган ғояни илгари сурганлар.

МУХЛИСЛАР ХУРСАНД

Толибжон Содиқов номли маданият уйининг «Қўнғироқча» қўғирчоқ театр студияси ижодий жамоаси ўзбек ва рус халқ эртаклари асосида саҳналаштирилган «Қўғирчоқлар оламига саёҳат» номли спектаклни намойиш эта бошладилар.

Раиса Сокольская саҳнага олиб чиққан томошада биз ўзбек халқ эртаклари қаҳрамонлари бўлмиш Кенжа ботир, Зумрад, Қимматларини, Афанди ва Жодугар кампирларни ҳамда рус халқ эртакларининг қаҳрамонлари Иван, тулки, Золушкаларни кўришимиз мумкин. Жажжи театр мухлисларига бу янги саҳна томошаси манзур бўлди.

Салоҳиддин СИРОЖИДДИНОВ.

Гиёвандлик — иллат

ТЕРГОВ ОЛИБ БОРИЛМОҚДА

Ҳозирда республикамиз ҳудудига четдан кириб келаётган кишилар орасида ўзлари билан гиёвандлик моддалари олиб кираётганлар учраб турибди. Бу эса Тошкент шаҳар божхона хизмати ходимлари зиммасига катта масъулият юклаб, гиёвандликка қарши талай чора-тадбирлар ўтказишга ундамоқда. Фақат май ойининг ўзида жиноятчиликнинг бундай тури бўйича 41 та ҳодиса аниқланиб ҳуқуқни муҳофаза қилиш ходимлари қўлига топширилди.

7 май куни бир йўловчи Қизил тўқимачи бекатида Тошкент — Иркутск поездини текшираётган божхона ходимлари диққатини ўзига тортди. Тинтув натижасида бу нотаниш кимса кўтариб кетаётган спорт сумкасидан бошқа ана шундай ҳодисаларга нисбатан энг катта миқдорда — 2,5 килограммга яқин наша топилди. Хўш, бу йигит шунча гиёвандлик моддасини қаердан олди, кимга олиб кетаётган эди, бу жиноятга қўл уришга уни нима мажбур этди? Эндиликда у ана шу каби саволларга жавоб беришга тайёрланаётир. Айни пайтда бу фуқаро устидан жиноий иш қўзғалиб, тергов олиб борилмоқда.

Камолиддин УМАРОВ.

Бош муҳаррир
Эркин ЭРНАЗАРОВ

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА БИЛДИРУВЛАР

АҲОЛИ, КОРХОНА ВА ТАШКИЛОТЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!
1995 ЙИЛ 10 ИЮНДАН БОШЛАБ ЖОРИЙ ҚИЛИНГАН ХАЛҚАРО ХАТ, БАНДЕРОЛ, МАЙДА ПАКЕТ ЖЎНАТМАЛАРИНИНГ ЯНГИ ТАРИФЛАРИНИ МАЪЛУМ ҚИЛАМИЗ.

Жўнатмаларнинг номи	Мустақил ҳамдўстлик давлатлари		Узоқ хориж	
	темир йўл транспорти	ҳаво транспорти	темир йўл транспорти	ҳаво транспорти
Почта карточкалари: оддий	6	9	10	15
буюртма	15	18	30	35
ХАТЛАР 20 гр. гача: оддий	9	12	15	20
буюртма	19	22	35	40
БАНДЕРОЛЛАР 20 гр. оддий	6	10	10	15
буюртма	21	25	30	35
МАЙДА ПАКЕТЛАР 100гр. гача	30	45	45	65

ЭСЛАТМА: Хизмат кўрсатишнинг барча турларига батафсил маълумотларни алоқа бўлимларидан олишингиз мумкин.

1995 й. 20. 06 дан бошлаб янги тариф миқдорида тўланмаган хатлар қайтарилади.

«ТОШКЕНТ ПОЧТАСИ» ДАВЛАТ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КОРХОНАСИ.

„ЭЛЕКТРОНИКА"

«ЗЕНИТ» ФИРМА САВДО — ТЕХНИК МАРКАЗИ ЖАМОА КОРХОНАСИ ИСРОИЛНИНГ таниқли «ТЕГЕРАН» ФИРМАСИДА

ишлаб чиқарилган кондиционерларнинг бой ассортиментини нақд пулга

СОТАДИ

Деразага, полга ва деворга ўрнатиладиган, иситадиган ва иситмайдиган кондиционерларнинг турли хиллари бор.

Улар масофадан туриб бошқарилади ва ҳар хил майдонни совутиш учун программали иш режимида ишлайди.

Харидорларнинг хоҳиши бўйича савдода бўлмаган бошқа русумдаги кондиционерлар учун буюртмалар қабул қилинади.

БУЮРТМАЛАР 15 КУН ИЧИДА БАЖАРИЛАДИ.

Манзилгоҳ: Чехов кўчаси, 10-уй (метронинг «Ойбек» бекати).

ТОШКЕНТ ШАҲАР АКМАЛ ИКРОМОВ ТУМАНИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ БЎЛИМИГА ҚАРАШЛИ 306-ЛИЦЕЙ ТЕХНИКА, ИҚТИСОД ҲАМДА БИОЛОГИЯ ВА ЭКОЛОГИЯ ЙЎНАЛИШЛАРИ БЎЙИЧА 1995/96 ЎҚУВ ЙИЛИ УЧУН 10-СИНФГА ИҚТИДОРЛИ ЎҚУВЧИЛАРНИ ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Техника йўналишидаги синфга кириш истагини билдирган ўқувчилар математика, физика, она тили ва адабиётдан;

Иқтисод йўналишидаги синфга кириш истагини билдирган ўқувчилар МАТЕМАТИКА, ЧЕТ ТИЛИ (инглиз), ОНА ТИЛИ ВА АДАБИЁТДАН;

Биология ва экология йўналишидаги синфга кириш истагини билдирган ўқувчилар КИМЁ, БИОЛОГИЯ, ФИЗИКА, ОНА ТИЛИ ВА АДАБИЁТДАН;

Лицейда ўқиш давлат тилида олиб борилиб, унда ёшларни олий ўқув юртларига киришга тайёрлашда чуқур ва мукаммал билим берилади.

ҲУЖЖАТЛАР 25 ИЮНДАН 31 ИЮЛГАЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Имтиҳонлар 15 августдан 25 августгача бўлиб ўтади.

Лицейга кириш учун қуйидаги ҳужжатлар топширилади: лицей директори номига ёзилган шахсий аризага ота-онасининг ёки уларнинг ўрнини босувчи шахсларнинг ёзма розиликлари; умумтаълим мактабининг 9 синфини тугатганлиги тўғрисидаги ҳужжатнинг асл нусхаси; туғилганлик тўғрисидаги гувоҳнома; 086/У шаклдаги тиббий маълумотнома; 3х4 шаклдаги 4 дона фотосурат.

Лицей манзилгоҳи: Тошкент шаҳри, А. Икромов тумани, Ал-Хоразмий мавзеси. (13, 69, 87, 94 — автобуслар ҳамда 11 ва 23-троллейбусларнинг охирги «Ал-Хоразмий мавзеси» бекати).

Телефон 72-55-96.

Муассис: Тошкент шаҳар ҳокимлиги

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида рўйхатга олинган. Рўйхат сони ~ 10.

Манзилимиз: 700000, Тошкент шаҳри, ГСП, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Телефонлар: хатлар ~ 33-29-70; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича ~ 56-54-68, 32-56-66.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

Нашрни етказиб бериш масалалари бўйича турар жойлардаги почта бўлимларига ёки "Тошкент почтаси" шаҳар почта корхонасининг фойдаланиш бўлимига ~ 33-74-05 телефонига мурожаат қилишингиз мумкин.

Ҳажми ~ 2 босма табоқ. Офсет усулда чоп этилади. Қоғоз бичими - А-2. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Нашр кўрсаткичи - 64690.

"Шарқ" нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: "Буюк Турон" кўчаси, 41-уй.